

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 16 korona.
Egy negyed évre .. 8 korona.
Egy óra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:

Stauber József.

Kedd, október 31.

Németek rohama

a Sommenál.

(Romániában elfoglalt magaslati állások. — Dobrudzsában folyik az üldözés.)

Berlin, október 30. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

A Sommetől északra lévő arcvonal számos helyen ellenséges tűz alatt állott, amelyet erőteljesen viszonztunk. A Les-Boufs—Morwal vonalból indított támadás alkalmával sikerült az ellenségnek azt a területet, amelyet Les-Boufstól nyugatra lévő legelső árunkba való betörésével megszerzett, dél felé osekély kiterjedésben kiszélesítenie. Valamennyi többi ponton, ahol zárótüzünkön keresztül előre jutott, **véresen visszavertük.** A Somme déli partján a berliniekből és brandenburgiakból álló 359. számú gyalogezred, amelynek támadását a megfigyelő repülők által kiválóan támogatott tüzérség hatásosan előkészítette, **friss támadásban rohammal elfoglalta a La-Naisonette majort és innen Biache felé húzó állásokat.** 412 foglyot, köztük 15 tisztet szállítottunk be.

A német trónörökös arcvonala:

Verdun északkeleti arcvonalán az ágyuharc tovább tart.

Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege:

Az oroszok a legnagyobb löszerpazarlással történt előkészítés után Pustomytytól nyugatra, majd röviddel utána Selvowtól keletre is, **tömegrohamot intéztek állásaink ellen. Mind két támadást elhárító tüzelésünk véres veszteségeik mellett megghusította.**

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg arcvonala:

Az Erdős-Kárpátokban és délről a szomszédos magyar-román határhegységben, eltekintve a járőr tevékenységtől, az esős időjárás mellett nyugalom volt. **A Vöröstorony szorosától délkeletre, hannoveri és mecklenburgi vadászoknak előző nap sikerült tovább fejlesztve, több szívósan védelmezett román magaslati állást rohammal elfoglaltunk.** Ezen vidéken a legutóbb lefolyt harcokból 18 tisztet, több mint 700 főnyi elfogott legénységet szállítottunk be. A Szurduk szorosától dél-nyugatra a románok egyik oldal-oszlopunkat visszaszorították.

Az új metropolita.

Ahogy a haretéren dicsőséges, nagy csaták emlékét arany vésetű márványtáblákkal szokták megörökíteni, úgy kellene most Mangra Vazul román metropolita beiktató ünnepén elmondott beszédét márványba vágva eltenni az utókor számára és a fölébe odaégetni: „a magyar román hazafiság örökké élő példája.” Mint a balzsam az égő seben, olyan szelidlágy-sággal ömlik el a lelkünkön ennek a fenkölt gondolkozásu főpásztornak nyájas és mégis gyújtó szava, amikor arra buzdítja lelkészeit, hogy „a hiveket a polgártársakkal való ügyeikben úgy irányítsák, hogy azok a haza összes fiaival való szeretetet és egyetértést ápolják.”

A román lelkészek ime láthatják, hogy ki az ő igazi vezérük, ki az ő agyuk és lelkük legnemesebb irányítója. Tudja meg minden román pap, hogy ez a legszentebb hazaszeretet lángoló igéje és az a legbecsületesebb szándék, amely azt kéri a nép irányítóitól: „ápoljátok és terjesszétek a hazaszeretnek és a jogrendnek, az állam törvényeinek való engedelmességet.” Milyen másképen zeng ez, mint azok a szíren hangok, amelyek még most, a népek sorsának éjfélűtő órája előtt is a magyarországi románság „ki nem elégitett vágyairól” lelkeket mérgező, hamis zsolozsmákkal akarják tulharsogni e haza népeit örökre egybeforrasztó harci riadókat. Am ezeket a fojtó, kénes szagu üres lángokat, a melyeket idegen források tüze szit, egyszerre elsöpri az a keleti szél, a mely a hazaszeretet igaz apostolának, Mangrának szavai nyomán kél: „hogy testet öltson mindnyájunk egyesülése, midőn a haza veszélyben van és fiainak védelmére van szüksége.” Így beszél az, aki minden hátsó gondolat, titkos vágyak és határon túli álmok nélkül őszintén szereti azt az ezer esztendő hazát, melyről a nagyváradi ünnepen azt mondta egyik románunk, hogy „boldogulása elől most már elhárulnak az utolsó akadályok is.” Igen, el kell tenni annak az egy-két élő akadálynak, amely tréfát üz a hazafiságból és a politika bő köpenyébe akarja rejteni a hazafiatlanság nemtelen érzését. De mi nem bánjuk, ha itt maradnak is, mert ők átlátszó eszközeikkel úgy se tudják már megakadályozni, hogy ebben az országban ne úgy érezzon és gondolkozzon minden magyar román, mint Mangra Vazul. (=)

Balkán hadszintér:

Mackensen vezértábornagy hadserege:

A Dobrudzsában üldöző osztagaink érintkezésben vannak orosz gyalogsággal és lovassággal.

Macedóniai hadszintér:

Tegnap a Cserna mentén szerb és francia csapatok erős tüzérségi előkészítés után előbb keskeny, majd szélesebb szakaszon több ízben megtámadták a német és bolgár állásokat. **A támadások zárótüzünkben, Veljeszlotól északkeletre pedig ellentámadásunk következtében teljesen megghusultak.** Epp úgy hiába valók maradtak az ellenség előretörései Kennvalinál és Gracesicánál. — **Ludendorff, első főszállásmeister.** (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Öregbitették sikereinket oláh földön.

(Összeomlott orosz támadások)

Budapest, október 30. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

Orsovánál nincs ujság. A Szurduk szorosától dél-nyugatra az ellenség egyik harci csoportunkat néhány kilométerrel hátrább szorította. **A Vöröstorony szorosától délkeletre öregbitették sikereinket. Kimpolungtól északra oláh előretöréseket visszavertünk.** Magyarország keleti határán a harci tevékenység csökkent.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének arcvonala:

Pustomytynél az oroszok rövid ideig tartó, de a leghevesebb tüzérségi tűz után tömegrohamot kíséreltek meg. **Támadó oszlopai részben akadályaink előtt, részben akadályainkban összeomlottak. Hasonlóképp megghusult egy ellenséges tömegtámadás Szelvownál.**

Olasz haretér:

A tengermelléken tegnap az ellenség harci tevékenysége a kedvezőtlen látási viszonyok között csekélyebb volt, mint az előző napokon.

Délkeleti haretér:

Csapatainknál a helyzet változatlan. **Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.** (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Letartóztatott orvos.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Bácskában már régóta feltűnt, hogy Csurog, Szenttamás, Mohol, Ada, Zsablya vidékéről rendkívül sok, különben erős, egészséges ember jelentkezik a sorozáson, vagy kerül be a katonai kórházakba, akiknek lábán vagy kezén olyan daganatok vannak, amely őket a munkájukban nem zavarja ugyan, de lehetlenné teszi számukra a rúkkolást, menetelést. A dolog gyanus volt, az esetek erősen egyforma típusúak voltak s már régen sejtették, hogy rendszeres önesonkítást üznek egyes bácskai falvakban.

Az elmúlt héten a szabadkai katonaság razzitát tartott a Szuvajdsits-féle vendéglőben, ahol egész csomó részben ilyen beteg, részben még egészséges katonánál találtak maró mérget s bőr alá való fecskendezéshez szükséges tárgyakat.

Erélyes nyomozás indult meg ezen az alapon.

Előbb hadbírák, majd magasrangú katon orvosok jöttek le, akik még ma is nyomoznak a bácskai községekben. Mindjárt a nyomozat első óráiban letartóztattak egy *Konyovitsné* nevű asszonyt, mert kiderült, hogy igen sok hadkötelesnek ő adta el a betegség titkát s ő fecskendett petrolumot a bőre alá.

A megindult vizsgálat azonban más adatokat is kiderített. Így kiderült, hogy egyik bácskai községi orvost hasonló bűn terhel. A katonai hatóság pénteken délután Moholon le is tartóztatta az illető orvost.

A megtévedt embert, *Feuer Lipót dr.-t*, Mohol község orvosát pénteken délután le is tartóztatták. Az orvos letartóztatására, értesülésünk szerint, az adott okot, hogy a vizsgálat során kiderült, hogy *Feuer Lipót dr.* községi orvos a moholi Vörös Kereszt kórházban kezelt beteg katonákat felgyógyulásuk után is

visszatartotta, bevonulásra kötelezett katonának hamis orvosi bizonyítványokat állított ki és végül önesonkításokhoz több ízben segédkezet nyújtott.

A moholi községi orvos letartóztatásáról *Trenka István* moholi jegyző azonnal értesítette *Sztrilich János* óbecsei főszolgabíró, aki viszont Szabadkán tudatta az esetet *Purgly Sándor dr. főpánnal*.

Sztrilich óbecsei főbíró közlése szer. a nyomozás adataiból a hadbírósg mit sem bocsájt a közigazgatási hatóságok rendelkezésére a további vizsgálat érdekében. Mindazonáltal a letartóztatott községi orvos helyettesítéséről már gondoskodás történt, amennyiben *Hável József dr.* járásorvost bízták meg a községi orvosi teendőikkel.

Spitzer István dr. megyei főorvos a következőket mondta az esetről:

— Megdöbbenve vettem tudomást a moholi községi orvos letartóztatásáról és az azt megelőző körülményekről, mert nem tudtam elképzelni, hogy a vármegyében akadt volna orvos, aki hadiérdek ellenes cselekedetre ragadtatta volna magát, különösen pedig olyan cselekedetekre, amilyenekkel *dr. Feuer Lipót* vádolják. *Dr. Feuer* a vármegye orvosi kara is alig ismeri, mert mindig a saját külön utain járt, semmiféle olyan orvosrendi mozgalomban, amely az orvosok erkölcsi és más érdekeit szolgálta, részt nem vett, az orvos-szövetségnek sohasem volt tagja s én is csak írásban érintkeztem vele.

Mint hatósági orvosnak a működésével, sem közvetlen felettes hatósága, a zentai főszolgabíró, sem pedig én megelégedve nem voltam, úgy, hogy rövid hivatal vezetésem alatt is, már kétszer kellett- ellene igen erélyesen fellépni.

Közélelmezési miniszter Ausztriában.

— Távirati tudósítás. —

Bécsből jelentik: Politikai körökben nagy határozottsággal beszélnek, hogy *Körber Ernő*, az új miniszterelnök német mintára közlelmezési miniszteriumot szervez, melynek élére *Kellner* osztályfőnök, az országos közlelmezési hivatal mostani főnöke kerülne. A közlelmezés minden kérdését intéző új miniszterium mellé be fogják osztani a közlelmezési tanács tagjait is.

Bécsből jelentik: Legközelebb német mintára Bécsben is várható az uzsorát üldöző hadihivatal felállítása. Az új hivatal élére *Stuckart Mór* udvari tanácsos, a bécsi rendőrség helyettes főnöke kerül.

Burián báró külügyminiszter ma délelőtt tíz órakor automobilon kiment a Schönbrunba és magánkihallgatáson jelent meg a király előtt. Az audiencia hosszu ideig tartott.

A király ma délelőtt tizenegy órakor kihallgatáson fogadta *Körber Ernőt*, az új osztrák miniszterelnököt.

Be lin. A *Vossische Zeitung* arról értesül, hogy *Tisza István* gróf miniszterelnök és *Körber* megegyeztek egymással. A megegyezés szerint a kiegyezést Németországgal már most megcsinálják a háboru végéig, minimá-

lisan azonban két évre. A kereskedelmi szerződések a kiegyezés időtartama alatt automaticé érvényben maradnak.

Budapestről táviratozza tudósítónk: A Stürgkh kormányval összeköttetésben volt egy osztrák államférfiu a következő nyilatkozatot tette:

— *Tisza István* gróf és *Körber Ernő* a kiegyezés kérdésében megegyezésre jutottak. Körben azonban semmi esetre sem fogadta el a Stürgkh-féle kiegyezési alapot. Stürgkh ugyanis mindenáron, hogyha kell, a parlament nélkül is, a tizennegyedik paragrafussal akarja keresztül vinni a kiegyezést. A második főalap ezeknél a tárgyalásoknál az volt, hogy Ausztria a kvóta kérdésében Magyarországnak engedményeket ad, melynek ellenében Magyarország gazdasági kérdésekben tesz némi koncessziókat. *Körber Ernő* miniszterelnök szilárdul ragaszkodik a kiegyezésnek parlamentáris uton való törvényerőre emeléséhez. A kvóta kérdéstről csakis kvóta bizottság dönthet és a parlamenti ellenőrzéssel semmi képen sem akarja az új miniszterelnök azt, hogy az ódium a királyra nehezedjék. Figyelemre méltó, hogy mindazok a miniszterek, akik Stürgkh kiegyezési tárgyalásaiban résztvettek, *Spitzmüller* és *Leth*, hiányzanak a *Körber*-féle kabinet kombinációkból, sőt valószí-

nüleg nem is lesznek miniszterek. *Mig* azok, akik a kiegyezési tárgyalásoktól távol állottak, mint például *Trnka*, *Hussarek* és *Georgi*, megmaradnak. *Hohenlohe* belügyminiszternek közös pénzügyminiszterre való kineveztetése azért maradt el, mert közte és *Tisza István* gróf miniszterelnök között a kiegyezés kérdésében nincsen harmónia. Az bizonyos, hogy a kiegyezés anyagát a két kormány újból meg fogja tárgyalni és remélhetőleg mihamarabb megegyezésre jutnak.

Kisszentmiklósi tüzérek bravurja. (Kovács Kálmán kapitány hőstettei.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kovács Kálmán kisszentmiklósi tüzérkapitány, egy üteg parancsnoka, az aradi előkelő társadalom ismert és kedvelt alakja, már 27. hónapja, tehát a háboru kitörése óta, egy huzamban harcol a haza szent ügyéért, mindég az első vonalban. A háboru kitörése előtt 2 évvel lett főhadnaggyá, de alig töltött egy évet a harctéren a fiatal főhadnagy, soron kívül kapitánnyá léptették ek. Hősies magatartásúért, az ellenséggel szemben elért sikerekért már négyszer kitüntették és jelenleg a vaskoronarendre és a német vaskeresztre van felterjesztve.

Csak rövid idő előtt történt, hogy *Wolhyniában* egy nagy orosz tömeget kellett feltartóztatni addig, mig gyalogságunk felvonul. Ez a felelősségteljes feladat *Kovács kapitánynak* jutott, ki e fontos feladat végrehajtásához magyar és német ütegeket összesen 16 ágyut kapott. A hős lelkű kapitány, halált megvető bátorsággal 4 nap és 4 éjjel irányította halált szóró ágyuit a tulsulyban lévő ellenségre. Bármily hihetetlenül hangzik is, e 96 órát folyton talpon, részben a megfigyelőben, részben a lövéseket irányító telefon mellett, részben pedig az ágyuk körül, a legénység közt töltötte. Minden perében hallható volt az ágyudörgést tulharsógó, bátorító, lelkesítő szava. De meg is volt fáradozásának jutalma. Fényesen oldotta meg a reá bízott feladatot, úgy, hogy az ellenség egy lépést sem jutott előre és így gyalogságunk szabályszerű felvonulását sem tudta megzavarni. Valószínűleg a hőstettéért kapta meg a most érkezett, negyedik kitüntetését.

Ezóta pár hét eltelt és jelenleg az oláh fronton aratja a babérokat. Mostanában hallgattatott el egy oláh üteget, több zsákmányt ejtve, közte egy oláh municiók kocsi. Erdélyi hőstetteiért maga a brigadéros terjesztette fel a vaskorona rendre.

Hazatérő tisztársai, valamint altisztjei a legnagyobb elragadtatás hangján, ragyogó szemmel és rajongó szeretettel mondják el hős kapitányuk csodával határos, vakmerő tetteit. Szerintök az egész tüzérosztályban nincs bátrabb, vitézebb, mint az ő szeretett kapitányuk, ki veszedelmet nem ismerve, mindég legelől van, buzdítva, lelkesítve, tette készítette embereit. De feljebbvalói is oly annyira ismerik már lelkiismeretességét, pontos kötelességtudását és használhatóságát, hogy ha nagy és veszedelmes dolgok végrehajtásáról van szó, mindenkor a *Kovács* üteget küldve ki és ilyenkor mindenki bizalommal néz a bekövetkezendők elé, mert mindenki tudja, hogy *Kovács kapitány* saját maga, személyesen hajtja végre a reá bízott nehéz feladatot.

Bölcke repülő százados halála.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A németek világhírű repülőgépvadásza, Bölcke Oswald százados tegnap szerencsétlenül járt. Légi harcra szállott fel, de közben összeütközött egy másik repülőgéppel és bár még maga kormányozhatta gépét a földre, halálos sérüléseket állapítottak meg rajta.

Mint Berlinből jelentik: Bölcke százados sebesülésébe belehalt: Halála hírért birodalom-szerte gyászolják, minden újság meglehangú cikkben emlékezik meg róla s halálát nemzeti szerencsétlenségnek tekintik.

Bölcke a levegő királya, a repülőgép felülmulthatatlan mestere, ellenségeinek féltelme, népének büszkesége és szeretete nincs többé. Ama kevesek egyike volt, akit a világháború halhatatlanná tett. A néhány hónap előtt szerencsétlenül járt Immelmann mellett ő volt a legjobb harci repülője valamennyi harcban álló hadseregnek. Negyven repülőgépet lőtt le és ezzel leghíresebb ellenfeleit is sokszorosan felülmúlta. Bölcke valóságos csodákat művelt. Ha elasztikus, izmos alakja, gépének ülésébe pattant, ha szép, markáns szöke fejével barátainak bucsut intett, ha csodálatosan mély, acélkék szemei nyugodt bizottsággal még egyszer végigsimogatták vizsgálóan a gépet és ha a gép, mintha láthatatlan kezek emelnék, a levegőbe szállt, akkor a lent várakozók büszkén számítottak arra, hogy Bölcke új babérral koszorúzottan jön vissza. Hidegvérre, fölényes tudása és uralkodása a gépen imponáló volt. Nemesak azzal volt fölényben ellenségei felett, hogy mesteriesen repült, hanem bátran támadt és nagyszerűen lőtt. Egyszerű, szerény lényé miatt bajtársai kedvence volt.

Vilmos császár nagyra becsülte legjobb repülőjét. Olyannyira, hogy néhány hónappal ezelőtt azt az óhaját fejezte ki, hogy Bölcke hagyja ott a harcot és a jövő repülő nemzedéket tanítsa és szolgáljon nekik mintaképül. A császár hosszabb szabadságot adott Bölcke kapitánynak, aki beutazta a Balkánt. Azonban nem sokáig bírta a téltenséget. Kivételes ember volt, akinek az a sorsa, hogy elpusztul a hivatása közben, mert csak így tudja kielégíteni önmagát.

Az ilyen ember állandóan mámorban él és mindig többet és többet akar dolgozni. Megszakította a szabadságát és visszatért a frontra.

A legutolsó három hónap alatt hajtott végre az egész világot, még az ellenségeit is bámulatba ejtő csodatetteit. Huszonegy ellenséges repülőgépet lőtt le ez alatt az idő alatt és világhírének zsenitjén, katonai kötelessége hűteljesítése közben esett el. Nemzete herosként fogja őt tovább tisztelni, Németország szövetségesei pedig mélyen megindulva gyászolják az elesett hőst, aki egyike volt a legnagyobbaknak és a legjobbaknak.

Bölcke Oswald 1891. január 9-én született Gibinschteiben, Halle mellett és harmadik fia Bölcke tanárnak. Dessauban járt gimnáziumba és már ott kitűnő tornász és sportbarát volt. Mikor öregebbik bátyja, Vilmos, tiszt lett, a fiatal Oswald levelet írt Vilmos császárnak és kérte, tegye lehetővé számára, hogy katona lehessen. A levél nagyon tetszett a császárnak és a fiatal ember részére kijelöltek egy helyet a kadet iskolába, noha az apja ellenezte ezt, mert azt akarta, hogy a fia előbb tegye le az érettségi vizsgálatot. A császár ebbe beleegyezett. Érettségi után Bölcke Koblenben a drótnélküli távirás osztaghoz került. A háború kitörése után letette a pilóta vizsgát és Vilmos

bátyja osztagánál, mint megfigyelő tiszt a nyugati harctéren, bátyjával együtt dolgozott. Csakhamar rendkívüli sikerei voltak és épp úgy, mint repülő, épp úgy, mint tanító csakhamar magára vonta ismét a császár figyelmét. Mikor a tizenkettedik ellenséges gépet lelőtte, megkapta a két vaskereszt mellé a Pour le Mérite rendjelet és soronkívül kapitánnyá lépett elő.

Uri leányok az aradi „barátnők” ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az „Aradi barátnők”-ről írott cikkünk mind nagyobb hullámokat ver fel s a válaszleveléknek mind nagyobb tömege érkezik szerkesztőségünkbe. A mai levelek között már nem egy akad, amely a barátnők helyzetét, mint szociális problémát tárgyalja. Mai számunkban három levelet közlünk le: egy „menyasszony” irását, egy „uri leány” levelét s egy Aradon ismert lelkész szép hozzá szólását.

I.

Tisztelt szerkesztő ur!

Az illető „fiatal leánynak” nincsen igaza abban, hogy egyedül a „barátnőknek” rojja fel a mai fiatal embereknek a házasságtól való tartózkodását, mert ezeket a „barátnőket” a férfiak a legtöbb esetben nagyon könnyen lerázzák a nyakukról, ha megszeretnek egy tisztességes urileányt.

De sokkal nehezebben megy ez a szakítás, az ugynevezett „tisztességes uriaszonyoknál” kik férjükről és gyermekükről elfeledkeznek a barát kedvéért, legtöbb esetben azonban a saját kedvükért.

Tapasztalásból beszélök. Menyasszony voltam s már az esküvő idejét is kitűztük, persze csak úgy magunk között, amikor egyszerre az én kedves vőlegényem kezdte az esküvő idejét mindig jobban és jobban kitolni. Engem őszintén szólva bántott a dolog s természetesen kutattam az okot, s akkor arra a felfedezésre jutottam, hogy egy előkelő aradi uriaszony, kinek a férje bevonult s akit barátja — megunva Önagysága hervadt bájait — otthagyt, utódaul az én vőlegényemet választotta.

Lássa kedves szerkesztő ur, nem mindig azok a szegény leányok az okai annak, hogy a mai aranyifjúság nem nősi, hanem igenis az asszonyok. Hígyje el, hogy némely asszonyok sokkal rosszabbak, mint azok a leányok. En egy fiatal, husz éves leány vagyok, kire azt mondják, hogy szép és nagyon csinos s mikor közeledtem a boldogsághoz, jön egy rossz asszony, ki amellet, hogy csunya és már 40 éves és 19 éve férjnél van, egy 17 éves fiúnak is anyja s az ő kipróbált és begyakorolt szerelmével elront mindent. Tehát ne szidjuk folyton csak azokat a leányokat, ezt jobban megérdemlik az ugynevezett „tisztességes uriaszonyok”, kik szlntén egész nyiltan üzlik kisded játékkukat, sőt ezzel tüntetnek is. Ezért ne csodálkozzunk, ha mindig több és több lesz a leánybarátnők száma. Oszinte tisztelője, egy előfizető leánya.

II.

Tekintetes szerkesztőség! Erdekesek b. lapjukban közölték barátnők levelei. Egyik azt írja, hogy az előkelő urileányok nem mennének férjhez postatisztekhez, nyerges mesterhez mint Tschöl papa leányai, mert okosak, számítóak ez igaz, de akkor a barátnők, akik szerelemből lesznek barátnők, miért nem szeretnek meg egy postatisztot? Es, ha bekövetkezik az, amitől a barátnő annyira fél, hogy a barátja elhagyja, hamarosan meg tud szeretni egy másikat és az sem lesz épen egy nyerges mester. Nem menti a barátnőt az a körülmény, hogy férjével rosszul élt, elvált, menjen

varrodába, irodába, legyen elárusítónő, akad elég foglalkozás, nem feltétlenül szükséges, hogy barátnője legyen egy „pénzes” embernek szerelemből. „Váljuk a férjétől, mert hátha amputálják” csunya, nagyon csunya eset, de a legrikkább feleség, aki ezt megteszi, míg minden barátnő ott hagyja barátját már akkor is, amidőn az pénzt veszttette el. — S most térjünk el egy kicsit a barátnőktől, nézzük meg a férjeket, ha a feleségét amputálják él-e vele tovább, nem szívesen; s ha igen, akkor bizonyosan van barátnője. Sokkal tisztességesebb az az asszony, ha elvált, mintha férje mellett másutt keres vigasztalást. Mindenesetre a feleségnek ki kell tartania a férje mellett minden körülmények között és nagyon sajnálatos, ha csak egy ilyen eset is előfordul. Mi eléggé szégyeljük ezt. Milyen a barátnői hűség? Sok példát tudunk róla. Furcsa nézet, hogy mi leányok nem erkölcsi felháborodás, hanem irigységből beszélünk a barátnőkre; ez nem áll! Melyik leány nem tudna szerezni barátot, ha akar? Nem irigyelünk olyat, amit magunk is tudnánk szerezni, de nem akarunk. Ez a különbség! Soká, nagyon soká lehetne foglalkozni ezzel a témával, de hagyjuk. En azt tartom, jobb egy feleség, mint két barátnő, már csak azért is, mert kevesebbe kerül. Szíves üdvözléssel: egy aradi urileány.

Ha valaki „egy reáerőszakolt házasság rabja” és brutális férj bánásmódját kénytelen tűrni, az mindenesetre nagy baj és részvétem érdemlő állapot. Amde határozottan tagadnom kell, hogy a baj orvoslására az volna az egyedüli mód, hogy az illető „barátnővé” legyen. Helytelen volt a férjnek összehasonlítása azon idegennel, ki felé — a közölt levél szerint — „a mérleg feléje billent”. Akinek törvényes férje van, ne nézzen se jobbra, se balra az érzékiség és szerelem pillantásaival s ne keressen udvarlót. Vagy pedig váljék el attól a rettenetes férjtől. Külömben is egy jó érzésű urnő, kit a sors olyan csapással sújtott, találhat másban is vigasztalást és szórakozást, mint épen az érzékiségben, házasság törésben és tiltott szerelemben. Sem nem okos, sem nem helyes, sem nem vallásos és nőies dolog azt gondolni, hogy az életnek egyedüli célja és mindennek felett való kelléke: a szerelmeskedés. Főként a jelenlegi nagy és kemény idők annyi komoly nemes és hasznos elfoglaltságot kínálnak a becsületes, munkás és résztvevő szívű nőnek a Vörös Keresztes-, nővédelmi-, szegény- és árvaügyi s más akár jótékonyági, akár tudományos vagy művészeti téren, hogy az imával párosult hasznos munka bárkinek is megadhatja a nemes időtöltést és szórakozást s amit meg lehet találni az irgalmas Sammaritánus-, az emberszerető Krisztus- s Itálában (felekezeti különbség nélkül) a filantropia, nemkülömben a művészetek: a Muzsák szolgálatában a lelki gyönyörök terén, azt nem szükséges Vénus istennő szolgálatában keresni. Az ily hasznos és nemes munkásság sokkal szebben kárpótol a sorscsalódásokért a becsület és a felemelő lelkiismeret érzésével karöltve, mint az ugynevezett „barátnői” hivatás, mely míg az előbbi ezek részére, addig az utóbbi csak egyre nézve hasznos, ha ugyan egyáltalán haszonnak lehet a muló testi gyönyöröket nevezni. Sa barátnői hivatás választói ezen semminél is csekélyebb hasznot becsületük és lelkiismeretük árán kénytelenek megszerezni. Az efféle szerencsétlen házasságok áldozatait vegyék mintaképül hazánk nagy leányát, a gyönyörű Arpadházi szent Erzsébet asszonyt, aki sok hasonló bajon és csapáson átment s minden vigasztát fellelte a vallásban és a szegények és árvák buzgó és önfeláldozó gyámoaltásában, melyre életét szentelte. Egy lelkész. (P. L.)

Felhívás sertés bejelentésére. Mint ismeretes, a hadsereg ellátása céljából a kihizott kész sertések rekvirálása megkezdődött, — ebből folyólag — a rekvirálás kellemetlenségeinek kikerülése végett az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület Szövetkezete, mint a cs. és kir. Hadügyminisztérium sertés átvételi bizottságának képviselője felhívja egész Aradvármegye és Osnádvármegye battonyai és mezőkövácsházai járásának egy az ipari, valamint gazdasági sertés hizlalóit, hogy eladásra beállított kész, fél kész, most beállított, vagy beállítani szándékoló sertéseiket sürgősen jelentsek be nálá eladásra. Minden idevágó kérdésben készséggel szolgál felvilágosítással nevezett szövetkezet. Telefon szám 463.

Oroszország nem segíti tovább Romániát.

— Távirati tudósítás. —

Berlin. A boulognei entente haditanácson az orosz megbízottak kijelentették, hogy Románia beavatkozása nagy csalódást okozott, Oroszország nem látja indokoltnak, hogy továbbra is eredménytelenül áldozatokat hozzon idegen érdekekért. Eddig az oroszok hozták a legnagyobb áldozatokat. A tanácskozáson kiderült, hogy az orosz, angol, francia külügyminiszteriumok mindegyike más okokból és más célokért dolgozik. Az entente válságos fordulópontjára jutott. Oroszország ugyanis kijelentette, hogy kénytelen határt szabni az idegen érdekekért hozott teljesítményeinek. Az orosz meghatalmazott nem győzhette meg a jelen voltakat álláspontja elfogadhatóságáról és ezért a haditanács szinte eredménytelenül fejeződött be.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Kedden: *Három a kis lány*, operett; Mádike Z. Váradi Margit. (B. bérlet.)

Szerdán délután fél négy órakor mérsékelt helyárrakkal: *János vitéz*, operett.

Védi a bíróság a kabaré költészetet.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Igen érdekes, elvi jelentőségű perben hozott ítéletet a kolozsvári törvényszék. Két ismert és népszerű budapesti író, Harsányi Zsolt és Gábor Andor voltak a felperesek, akik szerzői jog bitorlásával vádolták Pásztor Zoltán kabaré-színészt, aki a nyáron egy kolozsvári orfeum direktora volt.

A két jónévű író elmondja közös beadványában, hogy Pásztor ugynevezett „fővárosi kabaré-művészársulat”-ával az ország különböző városában engedélyük nélkül előadta a szerzők Budapestén előadott kabaré-darabjait. Így többek között a „Szövetségesek” című egyfelvonásos vígjátékot, amely Budapestén a Bárados-féle kabaréban közel százszor került színre és a kolozsvári színházban is előadásra került. Pásztorék Szatmáron, Sátoraljaujhelyen, legutóbb pedig Kolozsváron mintegy negyvenszer játszták el. Ugyancsak a szerző engedélye nélkül tartották műsoron Gábor Andor „Biztosítunk” című színpadi tréfáját.

A keresetben elmondják Harsányi és Gábor, hogy Pásztor 1916 februárjában érintkezésbe lépett velük a budapesti Modern Színpad helyiségében az előadási jog átengedése végett, megállapodásra azonban nem jutottak. Erre Pásztor néhány koronáért a színpad sugója révén megszerezte a két szövegkönyvet, amelynek alapján előadta a műveket. Alperes — mondja a kereset — nekünk jogosulatlanul 500—500 korona kárt okozott s kérjük a bíróságot, marasztalja el őt az 1000 korona tőke, a kereset beadásától számított 5 százalék kamat és 600 korona költségben. Továbbá, méltóztassék őt, tekintettel rosszhiszeműségére és a vétség elkövetésében való következetességére és megrogzottságára, 6 hónapi fogházra átváltotatandó 2000 korona pénzbüntetésre elmarasztalni.

A tegnapi tárgyaláson beigazolást nyert, hogy a darabok Kolozsváron többször színre kerültek. Itj. Isaac Aurél dr. ügyvéd, Pásztor képviselője annak megállapítását kérte, hogy a szobantorgó kabaré-darabok irodalmi mű jellegével bírnak-e, mert a törvény csak a tisztán irodalmi nivóju műveket részesíti védelmében.

A törvényszék azon az alapon, hogy a bizonyítási eljárás adatai szerint Kolozsvárt két ízben adták elő a szobantorgó színpadi tréfákat s a két kabaré-est bevételé mindössze 200—300 korona volt, Harsányi Z. oltak 75 korona 66 fillért, Gábor Andornak 87 korona 84 fillért ítélt meg, továbbá 100 korona pénzbüntetésben

és 191 korona perköltség megfizetésében marasztalta el Pásztor. Az ítélet elvi szempontból érdekes, mert a bíróság megállapítja benne, hogy a kabaréirodalom olyan nivót képvisel, amely méltó a szerzői jog védelmére.

Neuman Adolf báró a Kőlcsey Egyesület tiszteletbeli tagja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Kőlcsey-Egyesület rendkívüli közgyűlésén ugyszólván csupa üresen lévő helyek és tisztségek betöltése volt tárgyszorozaton.

A választmány egyhangu határozatát, mely szerint a jótékonyágáról ismert és a közművelődés iránt melegen érző Neumann Adolf bárót az Egyesület tiszteletbeli tagjának megválassza, a közgyűlés élénk helyesléssel tette magáévá, mert mindenki át volt hatva attól a tudattól, hogy Neumann Adolf báróban az Egyesület érdemes és értékes munkását és támogatóját köti szoros kapcsolatokkal a Kőlcsey-Egyesülethez és ezzel együtt Arad közművelődési életének irányításához, amelytől igen nagy elfoglaltságában sem tagadott meg időt és munkát eddig sem.

Az üresedésben levő választmányi tagsági helyet Szemere Kálmán állomásai főnökkel töltötték be, akiben a Kőlcsey Egyesület igen buzgó és értékes erőt nyert. A Krenner Miklós dr. lemondásával megüresedett alelnöki állást a háború tartalma alatt nem töltik be, míg ugyancsak a Krenner dr. lemondása folytán megürült kulturpalotai felügyelő bizottsági tagságra Burián Jánost, liceumi főigazgatót választotta meg a közgyűlés.

Nemes intenciók vezérelték az Egyesületet, amikor határozatát emelték, hogy az Egyesület hadbavonult titkára: Rudnyánszky Endre részére a legközelebbi közgyűlésig a titkári tiszteletdíjat kiutalják, míg a titkári teendők ellátásával Baacsak István pénztárost bízzák meg a szokásos titkári tiszteletdíj élvezete mellett.

Beszámolt az elnök a Varjassy Árpád szobor-alap állandékáról, mely a 13.000 koronát meghaladja és amely összeget az Egyesület gyűmölcsözőleg takarékpénztárban helyezett el és további intézkedésig kezel.

* Nordisk-premier az Apollóban. (Az áldott napfény.) Ma ismét Nordisk-képben gyönyörködhetünk az Apollóban. „Az áldott napfény”, ez a szívhez szóló dráma magában rejti mindama tulajdonságokat, amelyek a Nordiskot a filmgyárak élére állította. Eredeti, érdeklésítő meseszöveg, hangulatos miljö, festői felvételek s bravuros színészi munka az összetétel a ma bemutatott esodás Nordisk-dramának. Egy vak leány megkapó történetét látjuk magunk előtt. Az orvos, aki visszaadja szemvilágát a boldogság kertjének ajtaját nyitja meg előtte s az ülő rózsa között a szenvedés, a fájdalom görongyos utaihoz vezet. Az orvos elhagyja. Elhagyatóságában súlyos szerencsétlenség éri. Véletlenül egykor kerőjenek házába visszik s itt újra kisütötte a

áldott napfény. Még kedden mutatja be az Apolló ezt a pompás új Nordisk-filmet. 3

* A nábob felesége. Az Apolló-színház igazgatósága jelenti, hogy „A nábob felesége”, ez a gyönyörű dráma, amelyet a mozibáráró publikum türelmetlenül vár, péntektől kezdve mutatja be. A pénztár elfogad előjegyzéseket.

Grey álszentelkedő és színlelt békevágya.

— Távirati tudósítás. —

Bécsből jelentik: Egyik semleges állam Bécsben székelő diplomatája Edvard Grey legutóbbi beszédéről a következő nyilatkozatot tette:

Grey beszédének tulnyomó része elcsépeelt frázis, melyet százszor hallottunk különböző entente államférfiak szájából. A beszédnek egy része új kérdést vet felszínre. Ugyanis a békének olyan képét tárja fel, mely a semlegesek békebíróit helyezi előtérbe, a békerontó hadviselőket megdorgálja, sőt súlyos bűnösségük esetén megfenyíti őket. Nem rossz gondolat a semlegesekre bízni a döntő hatalmu békebírói szerepét. Tegyük fel Angliá kerülne elsőnek, mint békerontó, a vádlottak padjára. A választott bíróság ügyésze a büntetett alapos megvilágításánál valószínűleg nemcsak a vétkes háború alatti viselkedését, hanem régi bűneit is sorra venné; megemlítené a bur háborút, az indiai és egyiptomi kisedés játékaról is beszámolna s csak azután térne majd a mostani világháború alatt tanúsított gyalázatos viselkedésére, melyért csak a leg-súlyosabb büntetés járhat.

Grey abból a tévedésből indult ki, hogy két állam között konfliktus esetén az összes többi hatalmak tényleg őszintén semlegesek maradnak s csak így működhetne sikeresen a választott bíróság. Biztosra vehető, hogy ha a jövőben két állam között konfliktus tör ki, a többi semleges azonnal két táborra oszlik. Akárcsak most. Grey szerint a vitás kérdések elintézésére első sorban a hágai békebírói bíróság volna hivatott. Csakhogy nem szabad szem előtt téveszteni, hogy ennek tagjai is mindkét csoport országaiból rekrutálódnak. A büntető ítélet alá kerülő állam rögtön kiszámíthatja biztosan, hogy ő lesz a vesztes fél. Minden állam, mely lét és nem lét kérdése előtt áll, csakis maga írhatja elő a követendő magatartását. Inkább végkimerülésig harcol fogyerrel kezében, mintsem, hogy alávesse magát mások, reá nézve biztosan katasztrófális ítéletének.

Grey maga sem hisz akciója sikerében. Az angol államférfiak mindig ideálisok, ennek folytán irreális eszmék előharcosaiként lépnek a világ elé. A történelem megdönthetetlen bizonyosságát szolgáltatja, hogy mily kevéssé őszinték az ő törekvéseik, mennyire katasztrófálisak azok a kis nemzetekre nézve. Az angol államférfiak ideális eszméinek igazi tendenciája örökké — s ma még fokozottabb mértékben — a legridegebb, legkegyetlenebb és legönzöbb tendencia volt. Így van most is ez. Grey álszentelkedő proppozíciójával, s színlelt békevágyával, melyet egyáltalában nem lehet egy percig sem komolyan venni.

Mackensen hallja Falkenhayn ágyuit.

(Elvágjuk Romániát a szövetségesektől.)

— Távirati tudósítás. —

Az oláhok már tudják, hogy Hindenburgnak, Mackensennek és Falkenhaynnak melyek a haditervei. Elárulják ezt nekünk az angol lapok:

A *Morgenpost*nak jelentik Bukarestből: Braila és Galatz fenyegetett helyzetét a lapok beismerik. Mackensen hadserege már Besszarábiát is erősen fenyegeti és más ellenséges csapatok Romániát majdnem teljesen elvágják Oroszországtól. Egyedül a kisenevi vasutvonalat és a Bender-Braila között lévő Duna összeköttetést használhatják. A központi hatalmak azt tervezik, hogy Romániát minél keskenyebb szakaszon elvágják szövetségesektől. Nincs távol már az az időpont, amikor Mackensen tüzéséggel meghallhatja az északon előnyomuló Falkenhayn hadseregének ágyudörgését.

Mi nem árulunk el hadtitkokat, mi nem halljuk a fű növést, csak tényeket állapítunk meg.

A központi hatalmak és szövetségesek csapatai az elmúlt héten háromezer négyzetkilométernél nagyobb ellenséges területet foglaltak el Dobrudzsában és Kámpolung-Predeál közt. Ugyanez idő alatt az oroszok a Stochodtól a Bukovina esücskéig, az olaszok a tengerparti vidéken és a déltiroli határon, továbbá a nyugati szövetségesek a Somme mellett mit sem nyertek területben. Csakis a Maas keleti partján sikerült a franciáknak meglepetéssel tízezer négyzetkilométert visszahódítani saját földjükből.

Románia katasztrófája föltartóztatatlanul halad előre. Vezérkara bejelentette, hogy a Dobrudzsá-hadsereg a babadagi vonalra húzódott, tehát a tulesai Delta közelében. Itt a vidék hullámos, dombos s ezért alkalmas a védelemre. Ezt mondja a román vezérkar. Hogy a megvert hadsereg képes-e az ellenállásra, nagyon valószínűtlen. Ha a cár megígért segítő oszlopai Reniből és Galaéból oda nem érkeznek, akkor a maradék-had sorsa meg van pecsételve. Különbösen ismét entente-körökben is kevés a reménység arra, hogy itt sikeresen védekezhetnék a román-orosz hadsereg, mert hiszen a rendkívül megerősített konstanza-csernavodai vonalon sem bírta magát tartani.

Románia nyugati frontján ezalatt Falkenhayn német és magyar csapatai elkeseredett harcok árán leküzdötték Predeálnál és Kámpolungtól északra a dél felé tornyosuló akadályokat s most már Havasalföld belsejében küzdenek. A vöröstoronyi és a vulkáni szorosok déli kijárait is kieroszakolták csapataink s a román hadvezetőség Bukarest védelmére most már nem bizakodhatik Erdély déli határhegyeinek természetes erősségében.

Romániát és Oroszországot a nagyobb veszedelem tehát nem Dobrudzsá felől fenyegeti, hanem a Pre-

deáltól Szurdukig terjedő nyugati frontról, mert Mackensen még nem kelt át a Dunán. Az entente tisztában van azzal, hogy valamit tenni kellene Romániáért, csak azt nem tudja, hogy mit. És ennek napok, legfeljebb egy-két hét alatt meg kell történnie, mert különben elkésett a segítség. Akármint is határozzon a tanácstalan entente, már nem tartóztathatja föl győzelmes előnyomulásunkat, amely diadala az Északi-tengertől a Keletig terjedő igazi egységnek.

A Times írja: Amit napokkal, sőt már hetekkel ezelőtt sejtettünk, elkövetkezett. A Falkenhayn offenzívához ugyanis hozzá kapcsolódott Mackensen offenzívája, még pedig olyan vehemens gyorsasággal és váratlanul, hogy teljesen meglepte a románokat és oroszokat. Falkenhayn műveletei tudvalevően a legnagyobb hevességgel indultak meg és ezzel minden figyelmet magukra vontak. A dobrudzsai orosz-román hadsereg le volt kötve és állóharagra rendezkedett be. Arra, hogy a német hadvezetés a Dobrudzsában készül akcióba lépni, nem igen gondolhattak és még a hadvezérek is abban a hitben éltek, hogy erről a pontról nem jöhet veszedelem. Epen ezért azokat az erősítéseket, melyeket Oroszország utnak indított, mind az erdélyi frontra küldötték, hogy feltartóztassák Falkenhayn és Arz haderejét, míg a dobrudzsai hadsereget, amely szinte egy hónapig pihent, nem egészítették ki.

Mialatt a román és orosz erők súlyos harcokat vívtak a kárpáti átjáróknál és védtek a vasuti vonalakat, Mackensen váratlanul megindította hadműveleteit és hatalmas tüzéséggel kimozdította helyükből a román-orosz erőket és elfoglalta Konstanza és a csernavodai hidat védő állásokat. Az ellenség e határozott sikerének katonai jelentőségét még nem lehet megmérni ebben a pillanatban. Ha a román-orosz hadsereg akadálytalanul vissza bír vonulni és rendezkedni tud a Duna mögött, akkor csak egy defenzív állás elvesztését jelenti Konstanza és Csernavoda. Ha azonban Mackensen a tőle ismert szívóssággal a Dunán át is folytatja az üldözést, akkor minden attól függ, hol tudják megállítani a német-bolgártörök üldöző hadoszlopokat.

Szálloda-tolvajok Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma délelőtt az aradi Központi szálloda-portása a rendőrség büntügyi osztályán feljelentést tett ismeretlen tettesek ellen, akik a Központi szállodában ma éjjel hét pár cipőt loptak el a vendégektől. A tolvajnak, vagy a tolvajoknak aránylag könnyű dolguk volt. A vendégek ugyanis szobáik ajtóit elé teszik cipőiket és a tolvajok, a cipők között még válogathattak is. Reggel egymásután esengettek a portásnak, hogy a cipők hiányzanak. A szállodában azt gondolták eleinte, hogy talán tisztítás közben összeeserélték a cipőket, vagy lent felejtették. Kutatták és kerestek a cipőket, de nem találták és csak ezután tudták meg, hogy lopásról van szó.

A rendőrség nyomban megindította a nyomozást. Beretz Ferenc rendőrkapitány, a büntügyi osztály főnöke detektiveket küldött ki, a kik először is a vendégek jegyzékét nézték át. Ezek azonban a szállodának mind régebbi, ismert lakói s így ki van zárva, hogy azok között lennének a cipők tolvajai. A szálló sze-

mélyzete szintén tisztázta magát a gyanu alól. Nem derült ki az sem, hogy a lopott cipőkkel a tolvajoknak hogyan sikerült a szállóból kiszurranniuk. Valószínűnek tartják a detektívek, hogy a Központi szállodával szomszédos Fischer palotából jutottak be a tolvajok a szállodába. A szállodának, ugyanis a Fischer Eliz palotában is vannak szobái és az egyik épületből akadálytalanul be lehet jutni a másikba. A detektívek tehát ebben az irányban nyomoznak.

Miatt Szabadkáról jelentik, az ottani szállodákat a napokban hasonló módon fosztogatták. Nem lehetetlen, hogy a két tolvajlás között van valami kapcsolat. Lehet, hogy az ottani szállók fosztogatói áttették székelyüket Aradra. Szabadkán a Nemzeti-szálloda vendégeinek cipőt loptak el. Az ottani lopások különösen két vendégnek okoztak nagy kellemetlenséget. Ezek este érkeztek s már a hajnali vonattal tovább akartak utazni. Fel is keltek s csak azután tudták meg, hogy egyiknek a ruhája, másiknak a cipője hiányzik. Minthogy a reggeli órákban még üzlet, ahol ruhát, cipőt szerzhethetnének, nincs nyitva, kénytelenek voltak úgy ahogy voltak, fogyatékos toaletten elmenni a rendőrségre panaszt tenni s csak később öltözhettek fel.

Semleges marad

a görög király.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A *Matin* hivatalos információk alapján azt írja, hogy Franciaország elvégezte azt a feladatát Görögországban, amit szövetségesei rábízta. Görögország magatartása most már tisztán áll az entente előtt. A király megdönthetetlenül a semlegesség alapján áll és hogy Venizelosz mit csinál, az egyelőre nem tartozik az ententera. A szövetségesek nem fognak újabb katonai intézkedéseket foganatosítani Görögország ellen.

A *Westminster Gazette* a következőket írja: A görög királyné semmi szín alatt sem akarja elhagyni Görögországot. Hallani sem akar arról, hogy Németországba utazzék. Azt mondja, hogy neki a férje oldalán a helye és tényleg tevékenyen támogatja a királyt, az entente ellen kifejtett működésében.

A *Daily News* jelenti Athénből: Egy német tengeralattjáró megtorpedózta az Angelikin gőzöst, melynek fedélzetén Venizelos seregének háromszáz önkéntese utazott. Harmincan közülük a tengerbe veszték. Az eset tegnap este kilenc órakor történt hét mérföldnyire Pireusztól. Attól tartanak, hogy az áldozatok száma növekedni fog.

A Stefáni ügynökség jelenti Athénből: A hadügyminisztérium rendeletet adott ki a katonai parancsnokságokhoz, melyben megparancsolja, hogy a venizelista-mozgalomhoz csatlakozott összes tisztet töröljék a hadsereg lajstromából.

A Reuter-ügynökség jelenti, hogy az entente csapatok balszárnya összeköttetést létesített az albániai olasz lovassággal és a front ezáltal az Adriától kezdve teljesen összefüggő.

A Radio-ügynökségnek jelenti Athénből: A francia ellenőrzés alatt álló athéni rendőrség főnöke maga elé citáltatta a központi hatalmak irányában barátságos irányt képviselő görög lapok szerkesztőit s megtiltotta, hogy lapjaikban az entente-hatalmak ellen irjanak. „Kifejezhetik véleményüket” — mondotta — „anélkül is, hogy a közönséget izgatnák.”

Donhet ezredes emlékirata.

(Aknamunka Kadorna ellen. — Kadorna el akarta fogatni Bissolati minisztert. — A kormány és a hadvezetőség viszállya.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Stefani-ügynökség nem régen azt jelentette, hogy Donhet olasz vezérkari ezredes egy évi fogháza és százhetven lira pénzbüntetésre ítélték azért, mert bizonyos emlékiratot készített Bissolati, Sonnino és Ruffini miniszterek számára. A Neuen Zürcher Nachrichten most elmondja ennek az emlékiratnak a történetét. A nevezett lap nemrégiben igen jó forrásból azt a hírt közölte, hogy Olaszországban tárgyalás folyik arról, ne küldjenek-e nagyobb csapat-tömeget Franciaországba. Ezzel a régebbi jelentésével függ össze Donhet ezredes esete, a mely újabb bizonyítéka az olasz hadvezetőség és a kormány közt folyó civakodásnak. A dolog így történt:

Bissolati, aki a franciák kérésére vállalta az olasz csapatküldés eszméjének propagálását, augusztus végén az olasz főhadiszálláson azt követelte Kadornától, hogy Verdun védelmére küldjön a francia hadvezetőségnek 50.000 főnyi olasz csapatot, mert Franciaország tartaléka már-már elfogyott és sürgősen segítségre van szükség. Bissolati követelését Kadorna visszautasította és az olasz vezérkar feje, valamint Boselli miniszterelnök közt e dologban folyt tanácskozás azzal végződött, hogy Kadorna hevesen rendreutasította Bissolatit. Bissolati azonban nem érezte magát legyőzöttnek és követelésével a király elé járult, aki előtt elpanaszolta azt is, hogy Kadorna csak az olasz front iránt érdeklődik és semmi érveke nincs a háború összefüggő eseményei irányát. A miniszter az olasz hadvezetőség eddig elért csekély sikerére célozgatva fölvetette a király előtt azt a gondolatot, nem kellene-e a főparancsnokságban személyi változásnak történnie. A király erre azt felelte, hogy Kadorna iránt a legteljesebb bizalommal viseltetik már csak azért is, mert nincs ember, akivel pótolhatná és kijelentette, hogy ő is visszautasítja a Franciaországba való csapatküldést.

Bissolati, mialatt a főhadiszálláson tartózkodott, más tisztekkel is érintkezésbe lépett és Donhet vezérkari ezredes, akit Bissolati panasza nagyon meghatott, elárulta, hogy a vezérkar is torkig van már Kadorna hadvezetésével, a rettenetes áldozatokkal járó csekély sikerrel, valamint azzal, hogy a makacs Kadorna egyáltalán senkire sem akar hallgatni. Sok minden hibáért csupán Kadorna felelős. A miniszter fölkerésére Donhet késznek nyilatkozott arra, hogy emlékiratban összefoglalja az, elkövetett hibákat. Az emlékiratot három példányban Bissolati, Sonnino és Ruffini számára meg is kapta Bissolati, aki Udinében átadta barátjának és párthívének, Moscanak, hogy ez vigye el Rómába. Ott az emlékiratot sokszorosítani és kéz alatt terjeszteni akarták, hogy így hangulatot keltsenek Kadorna ellen és bukását előkészítsék. Mosca, a ki kissé feledékeny ember a példányok egyikét a vasúti kocsiban felejtette, a hol véletlenül egy tiszt kezébe került, a ki elolvasta és átadta Kadornának. A főparancsnoknak sikerült az emlékirat készítőjét kinyomoznia, az ezredeset rögtön elfogatta és távirati úton hazaárulás miatt Bissolati miniszter letartóztatását követelte. Bissolati ekkor már elhagyta volt a hadterületet és így Kadorna hatalmi körén kívül volt. Kadorna ezért Bosellinek küldött táviratot és azt követelte, hogy a szenátus, mint állami bíróság

rendelje el a miniszter letartóztatását. A miniszterelnök nem teljesítette ezt a kívánást, hanem mint közvetítő lépett föl. Sikert is neki a villámcsapást, a mely az egész kabinetet szétrobbanhatta volna, elhárítani. Azóta azonban Bissolati és Kadorna a legelkeseredettebb ellenfelek.

Aradi „magyarság.”

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tulajdonképpen azt kellett volna címül felírnom: „Hogyan irnak és hogyan beszélnek Aradon — magyarul?!“ Jó nyelvérzékű s nagy magyar írók művein nevelkedett ember számára egyenesen fizikai kin végighallgatni az aradi beszélgetések kilenven százalékát; arról pedig, hogy milyen kondéhs írásművek olvashatók naponta: csak felháborodással lehet beszélni.

Mert az elrontott magyar beszéd bünére még mehetséget sem lehet találni. Ebben a kérdésben senki sem hozhatja fel mentő érveket, hogy kereskedőtől, iparostól, szűk látókörű emberektől ne kívánjunk irodalmi stílust és irodalmi nyelvet. Mert nem is kívánunk. Nem kívánjuk senkitől, hogy Gyulai Pál stílusával írjon s Apponyi Albert ékesszólásával beszéljen, de azt igenis, — az iskolás gyerekektől — az őszteju aggastyánig, hogy magyarul beszéljen és magyarul írjon. Ne tévesszük össze az irodalmi nyelv kérdését, a magyar beszéd kérdésével. Magyarul tudni mindenkinek kötelessége, az irodalom művelése a hivatottak munkája. De, aki a magyar nyelv törvényei ellen vét, vét a magyar faj és a magyar haza eszméje ellen.

Nekünk magyaroknak nincs egyebünk, mind zengzetes, csodálatosan szép, kímélt nyelvünk. Kulturánk s művelődésünknek ez az ága mind nyelvünkben sarjadzik. Ameddig nyelvünket meg tudjuk őrizni, csak addig maradunk magyarok. E nyelvnek tisztaságától, erőteljességétől függ az, hogy magyarok maradjunk időtlen-időkig; nyelvünk nélkül elnyel bennünket az idők forgatagja.

Ma is, midőn hazánkat védjmezzük, diós katonáink tulajdonképpen nyelvünket védelmezik. Mert a faj csak addig marad magyar, amíg magyarul beszélünk. S csodálatos ellentmondást találunk abban, hogy míg tanatikus hittel s erős szívósággal védjmezzük a fronton hazánkat és nyelvünket, addig idehaza állandóan a legsúlyosabb bántalmakkal illetjük a magyar nyelv tiszta szépségeit.

Nem kell egyebet tennünk, csak az aradi hirdetőszlopok előtt megállanunk, vagy az aradi lapok hirdetési hasábjait elolvasnunk, hogy tisztában legyünk azzal, mennyi méltatlan bántást kell elszenvednie szegény szép nyelvünknek. Végig böngéztük az egyik aradi lapnak egyetlen napról szóló hirdetés-rovatát s itt előtárjuk: mi mindent lehet egy nap alatt véteni a magyar nyelv ellen. És nem csak azok vétkeznek, akik az utcán, kávéházakban, korzón, valóságos triviális konyhamagyarsággal diskurálnak, hanem vétkeznek nagy intelligenciájú hivatalos személyek is, akiknek annál inkább föl kell ezt rónunk, mert mindez nemtorődőségből és hanyagságból származik.

Tehát:...

A hivatalos stílusnak ilyen csodabogarait találtuk ebben a lapszámban: „...csak akkor vétetnek figyelembe“... „a letétjegy mellékelve van“... „az elkobzásnak van helye“... az őszi vásár lesz megtartva“... „a felhajtás van megengedve“... „az ár a következőben állapittatik meg“... Ez a hivatalos stílus azért veszedelmes, mert gyakran olvasható s így a megcsokottságnál fogva átszűrődik az olvasók lelkebe, akik bizonyos idő múlva már meg sem utköznek az ilyen magyartalanságokon.

De menjünk tovább!... „Aki jelen hirdetésben megjelölt zsinetet a rendelet ellenére be nem szolgáltat, kihágást követ el“. A hivatalos stílus elrettentő karrikaturája azonban az a közlemény, amelyet ugyanennek a lapnak utolsó hirdetési hasábján olvashatunk a következőképen. „Nap-nap után előfordul, hogy az éjjeli órákban cselédek lesznek a rendőrkapitányi hivatalhoz bekisérve, kik az utcán csavarogva, korcsmákban, kávéházakban, férfiak és katonák társaságában mulatva találtattnak“.

A hivatalos stílusnak ilyen elrettentő példájával rég nem találkoztunk. Az a kifejezés, hogy „cselédek lesznek bekisérve“ legfőbb magyartalan, de az, hogy „férfiak és katonák társaságában mulatva találtattnak“ ezenfelül még értelmetlen is, mert e magyarázat szerint, vagy nem férfiak a katonák, vagy a férfiak nem katonák, vagy a katonák nem férfiak. Ami a mulatva találtattnak kifejezést illeti: ez egyenesen hajmeresztő. Világos, hogy ezek után a csavargáson ért cselédek „Aradról elfognak toloncoltatni“ a gazdák pedig „büntetgetni fognak“.

Ha hivatalos helyeken ilyen magyarsággal irnak, nem kívánhatjuk, hogy a pénzüzetek különböző beszéljenek magyarul, mint azok, akiknek ez hivatalos kötelességük volt. Az egyik aradi pénzüzet hirdetésében „az egyes befizetésekről elismervények állittattnak ki“ s a régi részvények „új részvényekkel fognak kicseréltetni“.

Midőn elszomorodott szívvel látjuk a magyar nyelvnek aradi romlását, önkénytelenül is eszünkbe jut, hogy van nekünk itt Aradon olyan egyesületünk, amelynek nemcsak kötelessége, de hivatása is az, hogy a magyar nyelv tisztaságára ügyeljen s azt a rut ballasztoktól megszabadítsa. Ez: a Kölcsey Egyesület! De örömről s bizalmunk ebben az egyesületben csak pillanatig tartó, mert a Kölcsey Egyesület elnöksége ugyan e lapszámban kiállítja önmagáról azt a bizonyítványt, hogy — nem tud magyarul! Ebben a lapszámban ugyanis egy „meghívó“ jelent meg, amelyet az elnökség irt alá. Ez a hirdetés a következőleg hangzik:

„A Kölcsey Egyesületnek folyó hó 23-ára hirdetett rendkívüli közgyűlése a kitűzött napon megtartható nem lévén, az a megjelenők számára való tekintet nélkül folyó hó 30-án, hétfőn délután 5 órakor fog a kulturpalota könyvtárhelyiségében megtartatni. Az elnökség.“

Ilyenformán, amint méltóztatnak látni, a magyar nyelv tisztaságának ügye nem áll valami erős lábbon Arad városában, de hogy a magyar nyelvről való gondoskodás ügye megfelelő kezekben volna: azt sem állíthatjuk jó lélekkel.

Elismerés egy aradi hadnagynak. A temesvári katonai parancsnokság vezetője Hess Rudolf altábornagy parancsnok, Papp László hadnagynak, aki mint a 33. pótzászlóalj üdülő osztagának parancsnoka, 1915. áprilisa óta tisztán lankadatlan szorgalommal és nagy kötelességtudással teljes megelégedésre látja el, a derék tisztnek, aki parancsnoka helyetteseként is érdemeket szerzett, a legfelsőbb szolgálat nevében a katonai parancsnokság dícsérő elismerését fejezte ki. Papp hadnagy a polgári életben az Aradi Első Takarékpénztár tisztviselője.

Üzenet hadifogságból. Bleiciffer Vilmos Rovnoeből, (Bolnice tartomány Oroszország) másfél évi hallgatás után egy levelező-lapot küldött feleségének, amelyben tudatja, hogy egészséges és hogy ebből a városból elszállítják a hadifoglyokat más helyre. Érdekes, hogy míg másfél évig egy sor írása sem érkezett meg a szomorú rabságban sinylő hősnek, addig ez a levelező-lap négy hét alatt megtette a világmérföld utat.

Oláh ezredes a dobrudzsai és erdélyi vereségekről.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Zuhogó esőben robog be a katonai vonat a lúrmától és forgalomtól hangos pályaudvarra. Egymás után ugranak le a keleti harctéren fogságunkba esett oláh katonák a vasúti kocsikból s a sinek mentén sorakoznak. A verescu harcosai ök, hétszázan vannak, köztük egy ezredes és hét tiszt. A legénységet az örök megolvassák és jelentik az állomásparancsnokságnak, hogy hány porció ételre van szükség. Néhány pillanat alatt a fogolycsapat már a konyha felé megy, ahol várakozik rájuk a friss menázi.

A tiszték a vasúti étterembe mennek. Az ezredes megkéri az öt kísérő népfelkelő főhadnagyot, hogy néhány ujságot vásárolhasson és az engedélyt megkapja. A nyulánk, elegáns oláh törzstiszt megáll az ujságot árusító bódé előtt és négy napról való német ujságokat vásárol. A tiszték letelepednek egy asztal mellett és az étterem közönsége kíváncsan fordul feléjük.

Az ezredes *Damiarcu Oktavián*, a 24. gyalogezredből való, a főhadnagy *Muntean Vazul*, polgári életben hivatalnok és legutóbb egy bukaresti posztókereskedésben volt alkalmazásban, a harmadik *Pop Ferdinánd* hadnagy és ügyvéd, a negyedik *Surbute Traján*, tanár Jassyban, az ötödik *Mircues Demeter* mérnök. Az ezredes izgatottan keresgél a lapokban és sápadt arccal olvassa a legújabb harctéri híreket. Látszik rajta, hogy kínosan érintik őt.

— Mit szól ezredes ur Csernavoda és Konstanz elestéhez?

— Nagyon szomorú és ez a hír egészen megdöbbent — válaszolja halkán.

— Nem volt elkészülve ön Mackensen dobrudzsai offenzívájára?

— Őszintén szólva nem hittük, hogy a bolgár-német hadsereg a Dobrudzsában ilyen nagy arányú akciót fog kezdeni. Az oroszok csúnyán becsaptak bennünket és nem teljesítették köteleességüket. Oroszországnak a Dobrudzsában tekintélyes erőt kellett volna koncentrálnia, nagy csapatokat kellett volna mellénk adnia, hogy mi kezdhessünk egy hatalmas offenzívát. E helyett támogatás nélkül hagytak bennünket s csak a tizenkettedik órában érkezett néhány jelentéktelen csapat. Ellenben Mackensen megkezdte támadását s amint olvasom — bocsánatot kérek, ha kételkedéssel fogadom a hírt — már Konstanzt és Csernavodát is elfoglalták.

— A hír igaz, mert hivatalos helyről jön és a mi vezérkarunk soha sem mond mást, ami igaz és ami már megtörtént.

— Ez nagyon, nagyon lesújtó. Az ellenség Konstanzban és Csernavodában gazdag zsákmányhoz jutott, de még borzasztóbb, hogy a vasutak is az övéi.

— Mi az oka a nagy letörésnek?

— Erre a kérdésre itt most nem adhatok pontos választ. Legvalóbbszínű, hogy a hadvezetésben történt valami jóvá nem tehető hiba és ezen kívül nem volt elég erőnk. Azt hiszem ez a két momentum teljesen elégséges egy nagy vereséghez.

— A csapatok tehát nem okai a bajoknak?

— Az oláhok kitűnő katonák, szívósak, igénytelenek és kitartók. A katonák nem te-

hetnek róla, hogy intrikák vannak, hiúsági kérdések vannak és diplomáciai mesterkedések keresztezik a lelkiismeretes katonák szándékait. Azt hiszem, hogy a dobrudzsai vereség otthon óriási izgalmat okoz, amelyet a háboru ellenes politikusok a saját céljaikra fognak kihasználni. Ez a katasztrófa — sajnos, így kell nevezni — a nép bizalmát is erősen megrendíthette.

Hangtalanul lesték az oláh tiszték az ezredes szavait és lopva pillantottak az ujságra, amelyet szerettek volna olvasni. De nem akarták felebbvalójukat megelőzni. Általában a tiszték igen udvariasak és előzékenyek voltak az ezredessel szemben. Majd ráterelődött a beszélgetés az erdélyi eseményekre.

— Kicsit elgaloppiroztuk magunkat — mondta az ezredes. — Tülmélyre hatoltunk be Erdélybe és helyenkint védtelenek voltunk. Ugy jártunk, mint a párbajozó, aki mindig csak a fejére gondolt, de teste alsó részéről megfélemedezett. Természetes, hogy az ellenség ezt a helyzetet nem hagyta kihasználhatlanul. Ez az egész. Ha Románia egy új offenzívát kezd — és ezt meg fogja tenni, mert meg kell tennie — akkor nem fogja védtelenül hagyni teste alsó részét. Románia most tanult. A lelkét drágán fizette meg, de csak egyszer fizett érte.

— Tudja-e ezredes ur, hogy csapataink Campolungnál állanak?

— Ez nagyon értékes siker, de a hadszerencse változó. Viktoria istennő csél-csap, ma az önök karjaiban tetszik neki, s másnap már az ellenséggel tart. Én öreg katona vagyok, engem nem vakítanak el olyan győzelmek, amelyek még nincsenek teljesen befejezve. Beismerem, hogy ma Románia seregei egy kissé meg vannak tépázva, de majd összeszedik magukat, retablirozzák őket és ismét talpra állnak.

A beszélgetés alatt elkészült az oláh tiszték vacsorája, a pincérek behozták a friss pészénjét. Jó étvágyat kívántunk a fogoly tisztéknek és bucsúztunk. Mindnyáján felálltak, meghajtották magukat és udvariasan köszöntek. Alig hagytuk el az asztalt, az ezredes már megint maga elé tette az ujságot és evés közben is mohón olvasta. Azután szomorúan rázta a fejét, mintha azt akarta volna mondani:

Ennek is el kellett következnie.

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, hogy a lap kézbesítésére vonatkozó reklamációkat, avagy alakhelyváltoztatást, ugyszintén a lap megrendelését és bezúntetését mindenkör a kiadóhivattalal közöljék, (Telefon 151.) mert másutt, pl. a lapkibordónál, vagy pénzeszedőnél leadott címváltozások elkészve, vagy egyáltalában nem jutnak birtokunkba.

Páris háborus erkölcsel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A párisi erkölcsbiróság esküdtszéke előtt a következő bűnyben hoztak ítéletet:

Egy Barrot nevű földalattivasuti tisztviselő együtt élt kolléganőjével, aki férjes asszony volt, de a férj a fronton teljesített szolgálatot. Valaki feljelentette ezt a házasságtörést és miután a bíróság bebizonyítottak látta, *nyolc napi elzárásra ítélte a férfit és a nőt is*. A vádlottak magasnak találták ezt a büntetést, mert úgy tudták, hogy a házasságtörésért eddig 50 frankot szoktak fizetni és felebbezést jelentettek be. A „chambre korrekcióne” október 18-án tárgyalta, ezt az ügyet és a legnagyobb meglepetésre a következő történt a fellebbezési bíróság előtt: Amíg a vádlottak védője azt javasolta, hogy a fellebbezési bíróság szállítsa le a büntetést oly fokra, amely arányban áll a kárral, amely a férjet érte ebből az ügyből kifolyólag, az ügyész a következő beszéddel kérte a vádlottak büntetésének súlyosítását.

— Ez a bűn egy tipikus eset. A vádlott nő egy földalatti vasútnak alkalmazottja. A vasut igazgatósága csak akkor lett figyelmessé a bűnös viszonyra, amikor az már általános feltűnést keltett és mindenütt megbotránkozást okozott és csak ezután bocsátotta el az asszonyt szolgálatából. Barrot a büntárs, 27 éves református és azonkívül katonamentes. Azt látjuk, hogy minden megdölgölés nélkül együtt lakott egy harcosnak a feleségével és egész biztonságban érezte magát, mert a férj távol van, a harctéren, ahol kockára teszi az életét a legnemesebb cöl szolgálatában. Azt hiszem, hogy a törvényszék nem talál okot a büntetés leszállítására, sőt tapasztalata és igazságszeretete bizonyára olyan büntetést fog diktálni, amely ennek a cselekedetnek megfelel és intó például szolgál a jövőre. Semmi esetre sem szabad megtörténnie, hogy ilyen botrány még továbbra is árnyékot vehessen a frontra küzdő hősökre.

A törvényszék mindkét vádlottat egy hónapi fogságra ítélte.

Nagyon érdekes, hogy a párisi „Figaro” ebből az alkalomból mit ír a házasságtörések emelkedéséről.

— A háboru első hat hónapjában — mondja a lap — semmi féle házasságtörést sem jegyeztek be az erkölcsbiróság lajstromaiba. Talán kevesebben törtek házasságot, vagy jobban el tudták titkolni? — kérdi. Ezután azonban fokról-fokra emelkedett az (ujság) a száma. Mindig több és több olyan asszony került az erkölcsbiróság sorompói elé, akiknek a férje a harctéren volt. 1915. májusában ez a szám aránylag elég alacsony volt, de megdölgbentő gyorsasággal növekedett hónapról-hónapra. Es ma a háboru két és egynegyed esztendője után a házasságtörések száma túlhaladta a békeidőben történt házasságtörések számát. A statisztikát sajnos nem ismerjük, de mint ahogy Páris nem az a város ahol a családi erkölcs valami fényesen ragyog, föltehető, hogy az igen különböző társadalmi rétegekből adódik össze, annál inkább, mert kizárólag olyan házasságtörésekről van szó, amelyek a hadseregben szolgáló férj felesége követett el. Általánosságban a házassági törvények megszigorítását követelik, de kérdés vajjon használ-e valamit? Az erkölcsi érzéket nem lehet sem büntetéssel, sem a nyilvános pellengőréssel erősíteni. A találékony párisi nő legjeljebb találékonyabb lesz és nagyobb titokban fogja elkövetni a házasságtörést.

Mangra Vazul beiktatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagy és lelkes ünneplések között iktatták be Nagyvádon Mangra Vazul görög keleti metropolitát. Az egyházfejedelem székfoglaló beszéde a magvas, mély gondolatoknak tárháza, egyben valóságos manifesztációja a magyar állam iránt való tántoríthatlan hűségnek és a vallásfelekezetek közötti békés együttérzésnek.

A jelentős eseményről a következő tudósítást közöljük:

Az installációt a püspökök szentelés előzte meg, amelyet Papp I. János és Christea Miron püspökök végeztek. A fölszentelő szertartás reggel kilenc órakor kezdődött és a templomot előkelő és díszes közönség töltötte meg. A szertartás délelőtt tizenegy óráig tartott.

Utána valamennyi egyházi főméltóság összegyűlt a templom közepén. Mangra Vazul felöltötte néhai Saguna érsek papi díszöltönyét és kezébe vette a pásztorbotot és megkezdődött a metropolita-beiktatás. Papp János püspök üdvözlő beszédet intézett hozzá. A hazai román nép nagy öröme, ugymond, az orvul támadó ellenséget dicső seregeink kiveték az országból. Felszabadultunk a nyomás alól, felocsudtunk az aljas támadás félelméből, szabadon, boldogan értük meg a beiktatás napját. Ünneplésen kihirdette ezután a kongresszus választásának eredményét és fölkerlte Christea Miron püspököt a legfelsőbb megerősítés fölolvására. Az okmány fölolvása után Christea püspök a zsinati megerősítést ismertette. Majd Papp püspök Mangrát a trónushoz vezette és folytatta beszédét, amelyben felkerlte a metropolitát, hogy működésével az állam és egyház egyetértését, közös érdekeit ápolja. Szabad államban szabad egyház! — ugymond, — ez a jelszavunk és Magyarországon szabadságot élvez egyházunk. Negyvenkét évi közéleti munkájával — folytatta szövegét Mangrához, — megérdemelte összes méltóságait, jó próféta, böles jós volt, nagy előre meglátta, megmutatta az utat, amelyet a hazai románoknak követniük kell. A közönség a beszédre háromszorosan eljént kiáltott.

Mangra Vazul mondotta ezután el nagy-szabású székfoglalóját.

— A magyarországi és erdélyi görög-keleti román egyház kongresszusának választása — mondotta a többi között — és az I. Ferenc József ő császári és apostoli királyi felségének megerősítése az önökre ruházott égi malasztal engem, ki csak gyaridságaimmal dicsekedhetem, Krisztus egyházának együttes szolgájává és kormányosává felszenteltek, átadván nekem a püspöki hatalom pásztorbotját. Fölruháztak engem a legfőbb papnak a képével, akinek kötelessége lesz teljesíteni hármass hivatását: a tanítói, lelkesítő és kormányzó hivatást.

Ennek a hármass hivatásnak a célját és kötelességeit fejtegette ezután részletesen az új metropolita, majd így folytatta:

A görög keleti egyház, amelynek a román autonóm nemzeti egyház is része, sohasem alkotott államot az államban, hanem mindig tiszteletben tartotta az evangélium elvét: Adjátok meg a fejedelemmek, ami a fejedelemé és Istennek, ami Istené. Egyházunk elismeri az állam jogait mindazokban a kérdésekben, amelyek az egyház külső szervezését és belső működését érintik, a ius circa sacra-t, a legtöbb felügyeleti és védőségi jogot a ius inspiciendi et cavendi-t, nehogy külső működés, valamint egyoldalú intézkedések által az állam és annak érdekei ellen ténykedjék. Az államnak az egyházzal való ez a jogviszonya rója a nép szellemi vezetőire azt a magas kötelezettséget, hogy ápolják és terjesszék a hazaszeretetnek és a jogrendnek és az állam törvényeinek, a társadalmi rend rendezéseinek való engedel-mességet.

A lelkes tartozik művelni és megerősíteni a kölcsönös szeretet összekötő kapcsát és a testvéri érületet a haza összes polgáraival, az anyanyelvre és a felekezetre való különbség nélkül, hogy testet öltson mindnyájunk egyetértésére, midőn a haza veszedelmében van és fiainak védelmére van szüksége.

A metropolita még megköszönte a belévetett bizalmat a beszédét a király, az uralkodó család és a magyar haza életetésével fejezte be.

A beiktatás után délben a metropolita a tisztelgő küldöttségeket fogadta, majd a Pannónia-szállóban ünnepi lakoma volt. Az első felköszöntőt Mangra Vazul mondotta a királyra először román, majd magyar nyelven. Isten áldását kérve őfelségére. A hosszas eljenzés csillapultával Papp János püspök a metropolitára mondott felköszöntőt.

Ciorogar Romulusz szemináriumi igazgató a vallásfelekezetek között lévő békéről és egyetértésről beszélt. Popa György törvényszéki bíró azt hangoztatta, hogy nincs olyan erő, amely a magyar és a román nép kapcsolatát megzavarhatja. Lesz idő, amikor a Tisza István gróf által kijelölt és Mangra Vazul által követett irány teljes sikerének útjából az utolsó akadályt is elhárítják és bekövetkezik az ezeréves Magyarország boldog korszaka.

H I R E K. LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Szófia. A vezérkar jelentése október 30-ról: Macedonian front: A Pesba tótól keletre ütközetek folytak javunkra felderítő osztagok és őrsők között. A Bitoliaerine vasutvonal mindkét oldalán élénk tűzérési tevékenység. A Gradescica déli részén az ellenség erős támadását könnyen visszavertük, ugyszintén a másik, Kenali ellen intézett támadást. A Cerna hajlásban komoly harcok. Német szövetségeseink a nap folyamán ellentámadással Valjeselo mellett visszaverték az ellentél két erős támadásait. Este felé az ellenség több ízben megismételte elkeseredett támadásait terjedelmesebb hárévonalon, azonban véres veszteségeivel visszautasítottuk. A Moglenica-völgyben a Vardar mindkét oldalán gyöngé tűzérési tevékenység. Egy támadással kivetettük a szerbeket árkaikból. Nontétől délre ellenséges csoportot Ljunnicától északra tüzelésünkkel megsemmisítettünk. A Belasica-plauina lábánál a Struma hárévonalon gyöngé ágyutüzelés és ütközetek felderítő osztagok között. Az Egei-tenger partvidékén nyugalom. A román hárévonatról nincs semmi fontos jelenteni való.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: Román jelentés október huszonkilencről: Tölgyesnél és Békásnál tűzérési tevékenység. A Trotusu és Uzu völgyben, valamint a határon Franzea mellett nincs ujság. Az Uzu völgyben a rossz idő gátolja a harci tevékenységet. Megszálltuk az Unghia-Mare hegyet, Dragoslavesic környékén visszautasítottunk ellenséges támadást a centrum balszánya ellen, míg a jobbszányon előrehaladást tettünk. Az Olttól keletre az ellenség nagy erőkkel támad. A harc még folyik. A Jiul völgyben ofenzivánk folyamán üldözzük az ellenséget, amely

visszavonult. Tíz tisztet, 25 bajor katonát elfogtunk, két 105 milliméteres taracküteget zsákmányoltunk. Az ágyukat nyomban az ellenség ellen fordítottuk. Nagy szolgálátokat tettek. Zsákmányoltunk még 4 géppuskát és sok lőszerládát. Orsova környékén az ellenség heves tűzérési előkészítés után Cocosului irányában támadott. Visszavertük. Déli front. A helyzet változatlan.

Erkezett reggel 3 órakor.

Genf. Matteler francia tábornok a „Franck Militair” munkatársának a következő nyilatkozatot tette: — El kell készülnünk arra, hogy a háboru harmadik esztendeje még sokkal rettenetesebb lesz, mint az előbbi kettő. De ennek az utolsóknak kell lennie. Így reméljük mi ezt. A szövetségeseinknek azonban teljesen egységesen kell elősegíteni a végső sikert.

London. (Reuter.) Redmond Sligóban tartott beszédében felszólította a kormányt, hogy vigye keresztül a homerulót a bizzék az ir népben. Az angol államnévesség eme eselekedete többet tenne a háboru megnyerésére, mintha feltucat semleges csatlakoznék az ententehez.

London. Az Obsever jelenti Athénből: A kormány elrendelte, hogy a görög hadsereget nyomban szállítsák el Thesszáliából. Csak két ezred marad ott. Tegnap Venizelosz nemzeti hadseregének Szalonikibe érkezett tisztjeit és katonáit nagy örömmujongással szolgálátba helyezték.

— A német császár a kancellárnál. Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség jelenti: Vilmos császár Postdamból jövet ma délelőtt felkereste a birodalmi kancellárt.

— Elöléptetés. A vasuti tisztviselők előléptetési lajstromában az aradiaknak egy igen szimpatikus nevével találkoztunk. Szemere Kálmán aradi állomásfőnök, föllenőr a VI. tisztelet osztály 2-ik fokozatából az elsőbe lépett elő. A becsületes és lelkes munkával megérdemelt haladás alkalmából sokan keresték telt szerenese kívánataikkal.

— Stürmer bukása. Stockholmból jelentik: Protopov belügyminiszter Stürmerrel, a miniszterelnökkel a főhadiszállásra utazott a cárhoz. Allítólag a közellátás megszervezéséről fog-nak tárgyalni. A beavatottak azonban Stürmer visszalépéséről regélnak.

— Fagyasztott patkányok az oroszországi kullk számára. Berlinből jelentik, hogy a Djen nevű orosz ujság értesülése szerint a Minsken munkára terelt kínai kullk arra kérték a parancsnokságukat, hogy hozasson a számukra Kinából fagyasztott patkányokat, mert a hushínyt nem bírják el. Kérésüket teljesítették.

— Fogoly orvosok kicserélése. Stockholmból jelentik: A Börsenzeitung az orosz Vöröskereszt részéről arról értesül, hogy Németország és Oroszország között megállapodást írtak alá a fogoly orvosok kicserélése ügyében, amely szerint egy orvos 2500 fogoly mellett orosz vagy német fogságban marad, míg az összes többieket szabadonbocsájtják.

— Házvétel. Herold József zsigmondházi malomtulajdonos megvásárolta az Erzsébet-körut 18. számú egy emeletes házat nyolcvan-ezer koronáért.

— **Az utókor elismerése.** Az apróhirdetések szertelenségei között is feltűnt a különösségénél fogva igényt tart a megemlítésre az a kis apróhirdetés, amely egyik aradi lap vasárnapi számában jelent meg:

„Plébániára hajadon, egy pár ezer forinttal, vagy nyugdíjas özvegy nő kerestetik, mint élettárs. Lehetőleg fényképes ajánlatok a kiadóhivatalban „Plébánia“ jellegre keretnek“.

Minden kommentár és magyarázat nélkül is új szellem és új élet lehellete érzik ki ezekből a sok disszonanciát kiváltandó sorokból. Nem igen hisszük, hogy Magyarországon fordult volna elő valaha olyan eset, midőn plébániára apróhirdetés útján kerestek volna élettársat. Az egyházi térfit, aki ezt megselekedte, bizonyára tisztában volt a mai drágaságos élet gazdasági követelményeivel, mert nem ragaszkodik a biblikus igazságok egyszerűségéhez, nem rajong a „szeretetet szeretetért“ című elvhez, hanem igenis nyíltan és őszintén kimondja, hogy nékie a hajadon, vagy nyugdíjas özvegy nő szerzőz bájai mellé szüksége van egy pár ezer forintra is. Minden esetre uttörő a főtisztelendő ur ezen a téren, azért neki, mint minden uttörőnek kijár az utókor elismerése.

— **Singer János dr. síremlékének feiavátása.** Igazi hősokeket megillető tiszta kegyelettel és fenkölt fájdalommal állotta közül. Singer János dr., a tragikus módon elhunyt aradi orvos síremlékét az a nagy közönség, amely tegnap az aradi zsidótemetőbe zarándokolt, hogy tanuja legyen egy nemes, hivatása közben hősi halált halt férfiú emléke megörökítésének. Az aradi Vörös Kereszt-Egyesület részéről Vársárhelyi Janka elnöknő és Andrányi Magda baroness jelentek meg, ott voltak továbbá Reis József dr. és Majos János dr. főtörzsorvosok vezetésével a katonai orvosi kar, valamint az aradi orvosszövetség számos tagja, a helyőrség sok tisztje, valamint sok tagból álló katonai legénységi küldöttség. Eljött a gyászünnepre az elhunyt orvosnak igen sok tisztelője és barátja, akik így akarták kegyeletüket kifejezni a halott, és mély részvétüket az elhunyt özvegye és gyermekei iránt. Az egyházi énekgyász dalának elhangzása után Kohn Dávid főkantort gyönyörű imát mondott, majd Vágvölgyi Lajos dr. tartott hatalmas és mélyen ható szónoklatot, amelynek keretében Singer dr. humanitárius hivatásának szépségeit és az embertársaiért a halálig önfeláldozó orvosnak lelki nagyságát rajzolta meg. Az orvosszövetség nevében Hecht Arnold dr. mondott költői lendületű beszédben bucsut az elhunyt pályatársnak és Csánk Lajos az Aradi Központi Takarékpénztár nevében méltatta az intézet volt igazgatójának hasznos közgazdasági tevékenységét. Az ünnepséget az énekgyász szép gyász dala fejezte be.

— **Norvégia nem ereszt át orosz árut.** Stockholmból jelentik: A parlament teljesen egyetért abban, hogy nem engedheti meg, hogy Norvégián keresztül árukat szállíthassanak Oroszországba.

— **Hétszáz család burgonyája.** Vojtek Alajos jószívűt áldja ma Aradon körülbelül hétszáz szegény család, amely az ő bőkezűsége folytán egyidőre elvette a gondját a burgonya beszerzésnek. A mai napon osztották ki azt a négyezer kiló burgonyát, amelyet az élelmezési nehézségek enyhítésére Vojtek felajánlott. A kiosztás a legnagyobb rendben történt meg, mindazok, akiknek igazolványuk volt, illetékes helyről, megkapták ezt a fontos élelmiszert.

LEGUJABB.

Röggel 5 órakor érkezett.

Oroszországba helyezik át az oláh állambivatalokat.

Stockholm: Az oláh főhadiszállást Molasiba, Boscanitól délre helyezték át az entente kívánságára. Ezzel teljesen kivették a hadvezetést az oláhok kezéből. A jalovicai fogolytábort is Moldvába, Jassytól délre helyezték el. A bukaresti sajtó egy része Oroszországba költözködik és az előkészületek miatt a lapok ma már csak egy oldalra jelentek meg. A hivatalos Journal de Balcans már Odesszában jelent meg.

Stockholm: Az összes oláh állambivatalokat értesítették, hogy véglegesen az oroszországi Kisenewbe helyezik át, kivéve a hadügyminiszteriumot, amely megmarad Jassyban.

— **Segítsük a menekülteket.** Az erdélyi menekültek javára újabban a következő adományok érkeztek Kintzig János főispán hivatalába: Habereger Lajos, Kállay Nándor koszorujának megváltása címén 10 korona, az erdélyi menekültek javára folyó évi október hó 21-én rendezett műkedvelői előadás tiszta jövedelme 251 korona, Pollák Ernő 100 korona, Czechovizka Edvin 100 korona és az Aradi Központi Takarékpénztár Részvénytársaság, néhai Singer János dr. síremlékére szánt koszoru megváltása fejében 100 korona.

— **Eladó osztrák.** A „New-York Herald“ párisi kiadásának egyik legutóbb megjelent számában a következő apróhirdetést közölte:

Osztrák eladó!

Eladó tíz hektárnyi, német és angol futóárkokkal fölszántott ingatlan az egyre dühöngő Somme-esata közepontjában, a Fouredux-erdőtölészakra, Martinpuichtól délkeletre. Cim: Grandel, 10. rue St.-Louis Amiens.

A furesa hirdetésből az alkalmazkodó Herald erkölcsi tökéletet követel. A hirrovatban glosszákat füz hozzá és azt a véleményét fejezi ki, hogy a hirdetés a francia nép rendíthetetlen bizalmának bizonyítéka. Az ingatlan

tulajdonosa tudja, hogy, bár még tart a esata, sorsa már nem kétséges és „csataterét“ abban a biztos tudatban kínálja eladásra, hogy „árut“ szállítani is tudja. Az erkölcsi tökéletességénél ellenségeinknek, úgy látszik, a rabuliztikához kell nyulnia. Nem sokkal kézenfekvőbb-e az okoskodás, hogy a derék francia kisbirtokos nem érzi biztonságos lába alatt a földjét, annyira nem, hogy még a esata végét sem tudja bevárni?

— **Aranyvirág.** (Lotte Neumann sorozat I. az Urániában.) Egy szép és nemesen elgondolt cselekmény, melynek van erkölcsi értéke és a mely kifogástalan rendezés által tünik ki Lotte Neumann színjátszási tudásával e képben egyesülve kétségtelenül megérdemli azt a nagyobb fokú érdeklődést, amelyet ez a film mindenütt keltett. Lotte Neumann ebben a képben egy nőt ad, nőt a kinek szíve van, a kinek lelke van és a ki az életnek minden erejét beleviszi szerepében. A helyzeteknek megkapó előfestése, a tónus, a mely végig vonul az egész filmen, mintegy meleg derűt varázsol a nézőtérre, melyet a film minden technikai készütségével amugy is meghódította. Ez után az első kép után szinte várakozással nézünk a művésznő további szerepléséi elé, mert benne értéket, tudást és erőt vélünk felfedezni. Azt hisszük, hogy nem esatlódunk, ha azt állítjuk, hogy Lotte Neumann rövidesen erős konkurenciája lesz a mozi starjainak és neve epp oly kedvelt, személye epp olyan becézett lesz, mint a többié. — **Janosvitéz,** a magyar operettek gyöngye esodálatosan szép feldolgozásban legközelebb az Urániában.

— **Olcó marhahus.** Glück Károly és Testvére cég és Koch Mór aradi mészárosok f. hó 31-től kezdve olcós marhahust árusítanak a Thököly-téren levő sátorban. Csak az elismerés hangján emlékezhettünk meg a szóban levő két cég dicséretre méltó eljárásáról, mellyel lehetővé akarják tenni, hogy a szegényebb néposztály is olcós hushoz jusson. A marhahusnak eleje kg.-onként 3.—, a hátulja kg.-onként 4.— koronáért kerül eladásra.

— **Erdélyi előfizetőinkhez.** Tisztelettel kérjük azokat az erdélyi előfizetőinket, akik otthonukba visszatértek, tudassák e körülményt a kiadóhivatallal, hogy a lapot folytatólag küldhessük b. címükre.

Osztrák-magyar bank.

Felhívás a részvények letételére.

* szavazatra jogosított részvényesek*), kik a jövő évi közgyűlésnek tagjaiként megjelenni kívánnak, felhivatnak, hogy legkésőbb 1916. évi november hó 30.-án, esztőlőkig, az Osztrák-magyar banknak húsz, saját nevükre szóló és 1916. évi július hava előtt keltezett részvényt, szelvényekkel együtt, a budapesti főintézetnél, vagy a bécsi főintézet letéti osztályánál, vagy valamely főintézetnél letegyek vagy leköttessek.

Azok a részvényesek, kiknek részvényei a banknál e célból már előbb letétbe helyezettek, ezáltal, külön bejelentés nélkül, a közgyűlés tagjai lettek.

Az ülésnek napirendje, helye és órája a Budapestben és Bécsben megjelenő hivatalos lapokban közzéteendő külön hirdetésny útján kellő időben fog a közgyűlés tagjaival közölni.

Bécs, 1916. évi október hó 26.-án.

OSZTRÁK-MAGYAR BANK.

Popovics
kormányzó.

Hertelendy
étanócsos.

Schmid
vezetőtitkár.

*) Az Osztrák-magyar bank alapszabály 14-dik cikkének 1-6-bekzdése: Az Osztrák-magyar bank közgyűlésében csak osztrák és magyar állami állatvalok vesznek részt.

Az alapszabályok 15-dik cikke: A közgyűlésből ki van zárva:

a) aki polgári jogai teljes élvezetében nincs, különösen az is, a kinek vagyona felett a csődeljárás megindított, annak bevégezeséig;

b) a ki fenyítő ítélet folytán polgári, politikai, vagy becsületbeli jogában korlátozva van — ezen korlátozás tartama alatt.

Az alapszabályok 16-dik cikke: A közgyűlés minden tagja csak személyesen jelenhet meg és magát meghatalmazott által nem képviselheti és a tanácskozási és határozathozatalnál, habár többféle módon is részt a tárgyalásokban, csak egy szavazattal bír.

Az alapszabályok 19-dik cikke: Ha a részvények jogi személyre, nőre, vagy több résztvevőre szólnak, annak van joga a közgyűlésen megjelenni és a szavazati jogot gyakorolni, aki a részvénytulajdonosoktól, feltéve, hogy ezek vagy osztrák vagy magyar állatvalok, felhatalmazást mutat fel. A meghatalmazottaknak azonban a részvénybirtok kivételével egyéb személyes tulajdonoságnak fogva (14. és 15. cikk) képeseknek kell lenniük arra, hogy a közgyűlésben részt vehessenek.

(Utánnyomás nem díjazatik.)

KURZER BERTALAN

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott fogtechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, II. em.

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép úgy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

— **Jégrendelés a városi jéggyárban.** Zádor Imre gépjárműgázgató értesíti a közönséget, hogy a jégszolgáltatást november 15-ig folytatja a jéggyár. Tekintettel a postai kézbesítés késedelmeire, előfizetéseket csakis a pénztárnál (vitorony, reggel 9—12-ig, délután 3—5-ig) legkésőbb november 2-ig fogadnak el.

— **Mindenki keresse fel Fischer Simon** Nagyáruházát a Szabadság-téren. Trikók, harisnyák, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

„Kürthy báró vagyok! ...“

Fővárosi tudósítónktól.

Az újpesti piactéren tegnap kora reggel egy idegen ur vont a magára a figyelmet. Különösen feltűnt, hogy minden kofához odament, megkérdezte az árakat, aztán élénken szemügyre vette a vásárlókat, kihallgatta az eladók és vevők közt keletkezett alkudozást. Mikor már jól kinézdegélte magát, odaszólt egyik rendőrnek, aki éppen egy makacs kofának próbált leckét adni a maximális árak mibenlétéről:

— Keritse elő nekem a polgármestert!

Ezt olyan határozott hangon mondta, hogy a derék közrendőrnek ideje sem jutott ellenkezni, hanem szó nélkül a városháza felé indult, hogy a parancsnak is beillő kérést haladéktalanul teljesítse. Valahol a lisztirodában rá is akadt **Miklós Antal dr.** polgármesterre, aki legjobb esetben is azt gondolta, hogy valami koránkelő élelmiszerügynök vagy sertésiferáns óhajtott vele találkozni. A piactérré érve aztán a polgármesternek megmutatták az idegen urat, aki éppen egy hagymaírás bódéja előtt tudakozódott az árak újabb emelkedése iránt. A polgármesterhez érve, bemutatkozott:

— En **Kürthy báró** vagyok, a Közélemezési Hivatal vezetője.

A meglepődött polgármester jó ideig szóhoz sem tudott jutni. Aztán elvezette a városházára és tüzetesen megmutogatta neki az ujonnan szervezett közlemezési iroda dolgait. Kürthy Lajos báró mindent élénken megfigyelt és mindenről jegyzeteket csinált magának. Néhány órát töltött Újpesten és távozóban megjegyezte, hogy hivatali működésének alapját úgy képzei el, hogy minden egyes közlemezési intézménnyel személyesen megismerkedik. Evégből tervbe vette, hogy az ország több városát is meg fogja látogatni és igyekszik a közlemezés kérdésében lehetőleg a gyakorlati szempontokat érvényesíteni.

Ugyancsak váratlan látogatást tett Újpesten **Fodor Vilmos dr.** is, akit a kormány Pest-vármegye közlemezésének vezetésére miniszteri biztosként küldött ki. Fodor dr. sorra járja a vármegye összes községeit és meghallgatja a panaszokat és észrevételeiről jelentést tesz a belügyminiszternek. Különösen a rekvirálások

rendszerét igyekszik tanulmányozni és erre vonatkozóan az Országos Közlemezési Hivatal jövőben kifejtendő módjait szerint fognak eljárni.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A jövő évi termés biztosítása.

— *Az Aradi Közlöny tudósítójától.* —

Arad város mezőgazdasági bizottsága ma délelőtt **Lős Rezső** polgármester-helyettes elnöklésével ülést tartott, melynek tárgya a jövő évi termés biztosítása volt. A szántási béreket a bizottság husz koronában állapította meg holdankint, a vetéssel együtt pedig huszonnégy koronában. Miután a bizottság úgy látta, hogy nincs kilátás az őszi vetőmag beszerzésére, felkérte a városi tanácsot, hogy már most gondoskodjék a tavaszi vetőmag beszerzéséről. A város gazdaközönsége a napokban négy és fél vagon búzát kap vetésre. Ezenkívül 12 vagon árpát, 8 vagon zabot és 5 vagon kukoricát fognak kérni, a földművelésügyi minisztériumtól. Elhatározta végül a bizottság azt is, hogy előbb azokat a földeket fogják megmunkálni, melyeknek gazdái bevonultak és azután a kisgazdákat fogják ellátni a szükséges vetőmaggal.

Itt említtük meg, hogy a vármegye területén bámulatraméltó szorgalommal és lelkiismeretességgel hajtották végre a gazdasági munkákat. Sokkal nagyobb területet vetettek be, mint a háború alatt bármikor is. A nép sok helyütt a kenyér magvait adta oda vetésre, csak hogy a jövő évi termést biztosítsa. A kedvező időjárás gyors munkára serkentette a lakosságot, amelynek a katonaság elismerésre méltó módon sietett segítségére. Különösen hálás szívvel emlegetik **Ivasco** huszárszázados nevét, aki annyi lovat adott kölcsön a szántáshoz, amennyit csak kértek.

EGYESULETI ÉLET.

(*) **Az Aradi korcsolyázó egyesület** választmánya október 31-én kedd este 6 órakor a Baross-parkban levő csarnok épületben közgyűlést előkészítő választmányi ülést tart, melyre ezúton hívja meg a választmány tagjait az elnökség.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Aradon, 1916. október 31-én kedden:

B) Bérlet. B) Bérlet.

3 a kislány

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTTÉR.

(Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.)

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi november hó 1-től új előfizetés nyitunk az **Az Aradi Közlöny-re.**

Előfizetési árak

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy óra	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy óra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

Aranyat és Ezüstöt

legmagasabb áron vesz, vagy becserél; ugyszintén régiségeket vesz és elad

693

Losonczy Lajos

Órás és ékszerész üzlete

ARAD, Szabadság-tér
Telefon 964.

ECETSAV

Garantált 66% vegyileg tiszta, étkezési célokra prima svéd áru 800 grammos üvegekben 25 üveg ládánként, prób üveg 800 gram-

mos, mely megfelel 25 liter kellemes ízű asztali ecet készítéséhez, küld utánvét mellett. Szállítási határidő 2—3 nap.

Beck Testvérek

Arad, Teleky-utca 15. szám. Saját ház. 50

FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget, hogy helyben: **Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em.** egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtermet** nyitottam, ahol legújabb berlini és amerikai módszer szerint kezelem betegemet, foghuzás teljes érzéstelenítéssel (lagyasztás útján.) Aranyhidak, aranykoronák, mindennemű kaucsuk fogazatok, szájpadiás nélkül és légkamrával. Arany, ezüst, amalgám, porcellán és cement tömések (piombák), mérsékelt díj-szabás mellett készíttetnek. Becess partfogását kérve tisztelettel **Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő.** Rendelő órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 2—7-ig. Vidékiek 24 órán belül kielégíttetnek. 1271

24816—1916.

Hirdetmény.

A nagymélt. m. kir. Ministeriumnak az italokhoz kiszolgáltatható cukor mennyiségének és a kiszolgáltatás módjának szabályozás tárgyában kelt 3165—1916. M. E. sz. rendeletét a következőkben íszem közhírré:

1. §. Ételeknek, illetőleg italoknak kiszolgáltatására szolgáló üzletekben és üzemekben (fogadók, vendéglős, kávéházak, kávéházak, cukrászdák, szeszes italok kimérésére szolgáló helyiségek, egyleti jellegű és más étkezőhelyek) cukrot italok mellé csakis a jelen rendelet 2. és 3. §-ában meghatározott módon és mennyiségben szabad kiszolgáltatni.

2. §. Az 1. §-ban megjelölt üzletekben és üzemekben cukrot az ott kiszolgáltattott italokhoz csakis az itallal együtt és az alább megjelölt adagolásban szabad kiszolgáltatni:

a) Egész adag italhoz kocka-kristály, vagy porcukrot 18 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 3 darab nagykockát, vagy 4 darab kiskockát. b) Egy csésze vagy egy pohár italhoz kocka- vagy kristály vagy porcukrot 18 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 2 darab nagykockát, vagy 3 darab kiskockát. c) Kis csészékben vagy kis pohárban kiszolgáltattott italhoz kocka-, kristály- vagy porcukrot 9 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 1 darab nagy kockát vagy 2 darab kis kockát.

A kis kockacukor súlya jelen §. alkalmazásában nem lehet több egyenként 4.4 grammnál, a nagykockákban kiszolgáltattott cukor összsúlya pedig nem lehet több az a) b), illetőleg c) pontban megjelölt összsúlymennyiségnél.

3. §. Az 1. §-ban megjelölt üzletekben és üzemekben tilos cukorartókat az asztalokon elhelyezni, továbbá cukrot a fogyasztók között oly célból körülhordani, abból az egyes személyek tetszésük szerint fogyasszanak.

Ez a rendelkezés ételek édesítésére szolgáló, s hintőkben tartott porcukor kiszolgáltatását nem érinti.

4. §. A jelen rendelet szövegét az 1. §-ban megjelölt üzletek és üzemek helyiségeiben 1 példányban szembetűnő helyen ki kell függeszteni és azt állandóan olyan állapotban kell tartani, hogy világosan olvasható legyen.

5. §. Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, vagy megszegésüknél bármily módon közreműködik, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Arad, 1916. október hó 11.

Green, főkapitány.

Használt csomagolópapíros megvételeire kerestetik.

Jim a kiadóhivatalban.

7392

10961—1916. k. h.

Hirdetmény.

A korpá és a takarmányozási célokra szolgáló egyéb ipari termékek és hulladékok forgalomba hozata tárgyában kelt 2780—1916. M. E. sz. számú kormányrendeletet, a következőkben íszem közhírré:

Korpát, kölestakarmánylisztet, köleshéjat, olajpogácsát, cukorszörpöt, (melasse-t) szárított répaszeletet, valamint szárított moslék és törtyéléket sem magukban, sem állati táplálkozásra alkalmas más anyagokkal keverve, vagy takarmányozásra alkalmas módon feldolgozva másként, mint a ministerium 2966—1915. M. E. sz. számú rendelete alapján (l. a Budapesti Közlönynek 1915. évi augusztus hó 10. napján megjelent 184. számában) alakított korpaközpont közvetítésével forgalomba hozni nem szabad.

A malomvállalat annak, aki a 2117—1916. M. E. sz. rendelet (l. Budapesti Közlönynek 1916. évi július hó 1. napján megjelent 148. számában) 7. §-ában megszabott örlési tanúsítvány alapján kizárólag saját házi és gazdasági szükségletére örlött, az ezen örlésből származó korpát kiszolgáltatni, ha pedig azt az örlöttöt átvenni nem kívánja, a Korpaközpont útján forgalomba hozni köteles.

Az ezen §. alapján átvett korpát az átvevő csak saját állatainak takarmányozására használhatja fel, s ha bármi okból más célra fel nem használhatná, azt szintén csak a Korpaközpont közvetítésével adhatja el.

Az 1. §-ban felsorolt ipari termékekért és hulladékokért követel-

hető legmagasabb ár rendszer minőség mellett mm-ként (100 kg. tiszta súlyra a következőkben állapították meg:

Az ipari termékek vagy hulladékok métermésszámok legmagasabb árai: Korpá K 20. Köles takarmányliszt K 26. Köles héj K 16. Reppogácsa K 30. Vadreppogácsa K 30. Napraforgómag pogácsa K 40. Gomborkamag pogácsa K 40. Tökmag-pogácsa K 45. Lenmag-pogácsa K 40. Kendermag-pogácsa K 20. Keményítőgyári szárított tengeri-moslék K 32. Keményítőgyári szárított burgonya-moslék K 19. Szárított sörtörköly K 26.

Ezeket a legmagasabb árakat, melyek magukba foglalják a rakodóállomáshoz való szállításnak és a berakásnak költségeit is, csak nettó, készpénzintézés mellett történt berakás esetére kell érteni s ezek az árak egyaránt vonatkoznak úgy belföldi mint külföldi származású nyers anyagok feldolgozásánál előálló termékekre és hulladékokra.

A jelen rendelet életbelépésével hatályukat veszítik a ministeriumnak a korpá forgalomba bocsátásának szabályozásáról 2966—1915. M. E. szám alatt és a takarmányozási célokra szolgáló ipari termékekért és hulladékokért követelhető legmagasabb ár megállapításáról és ezen cikkek előállításának, azaz forgalombahozásának és szállításának szabályozásáról 4135—1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletek, (l. az utóbbit a Budapesti Közlönynek 1915. évi november hó 18. napján megjelent 267. számában, kivéve a 2960—1915. M. E. számú rendeletek 3. és 7. §-ában, valamint a 4133—1915. M. E. számú rendeletnek 1. §-ában foglalt, a Korpaközpont megalakítására vonatkozó rendelkezéseket, amelyek azzal egészítettek ki, hogy amennyiben a Korpaközpontba az említett §-okban megállapított létszámon felül több tagnak kiküldése válnék szükségessé, az iránt a földmivelésügyi miniszter a kereskedelmiügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik. Green, főkapitány.

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű; vérképző gyógybor, vérszegények, lábadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerősítő szer, finom fűszeres ízű, szonogító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetégek részére és ott, ahol a condurongó káreg járva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Értesítés!

Az „**IBOLYA DORÉ**”

készítményeink a mai naptól kezdve a következő árakban kerülnek forgalomba: Ibolya Doré-crém egy tégely K 1.50, Ibolya Doré-szappan 1 darab K 1.50, Ibolya Doré-tej 1 üveg 1.50, Ibolya Doré-hőlgypor 1 doboz K 1.50.

Legjobb fekete v. barna Egy pár perc alatt bármely szíjat vagy hajszert a legszébb állandó fekete színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehet mosni.

Hajfestő a „Melogen”. Ára 2.40 korona.

Szőrvesztő-Depilator. Elkitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrt eltávolít, nyak vagy karokról stb. minden féljaldom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ára utasításul 1 korona.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Árpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz. Alapított 1886. évben az Aradmegyei Községi Kormány

